

Εθνική Στρατηγική για τα Δάση (Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας)

Τελική Αναφορά Ομάδας Εργασίας – 10.08.2018

Εισαγωγή

Α. Ορισμοί

Αειφόρος διαχείριση των δασών

«Αειφόρος Διαχείριση των Δασών» (Sustainable Forest Management - SFM) είναι η χρήση των δασικών οικοσυστημάτων κατά τέτοιο τρόπο και με τέτοιους ρυθμούς που επιτρέπουν να διατηρείται η βιοποικιλότητά τους, η ικανότητα αναγέννησής τους, η ζωτικότητα τους, καθώς και η ικανότητά τους να επιτελούν στο παρόν και στο μέλλον οικολογικές, οικονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες, σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, χωρίς να προκαλείται βλάβη σε άλλα οικοσυστήματα.¹

Αειφορία των καρπώσεων

Το δάσος διαχειρίζεται έτσι, ώστε να διατηρείται η ικανότητά του να παρέχει διαρκώς και σε άριστο συνδυασμό: ξυλεία, προστασία, νερό, αναψυχή και λοιπά χρήσιμα αγαθά για τις σημερινές και για τις μελλοντικές γενιές του ανθρώπου.²

Απογραφή δασών και παρακολούθηση

Ο όρος «απογραφή δασών» αναφέρεται στον υπολογισμό της ποσότητας των δασικών πόρων και στην περιγραφή των χαρακτηριστικών τους. Η Εθνική Απογραφή Δασών (ΕΑΔ, National Forest Inventory - NFI) παρέχει πληροφορίες σχετικά με τους δασικούς πόρους σε επίπεδο χώρας.

Η «παρακολούθηση» εξασφαλίζεται από τις διαδοχικές ΕΑΔ, καθώς μέσα από τους στόχους που έχουν τεθεί από τη χώρα ή διεθνείς πολιτικές και υποχρεώσεις (π.χ. δείκτες LULUCF της ΕΕ, Forest Sustainable management του Forest Europe, κοκ.).

Αποδοτικότητα

Ο βαθμός στον οποίο αξιοποιούνται συγκεκριμένοι ανθρώπινοι και οικονομικοί πόροι με την ελάχιστη παραγωγή αποβλήτων και με τήρηση των αρχών της κυκλικής οικονομίας, με ελαχιστοποίηση ή/ και εξάλειψη των καθυστερήσεων ή της διαφθοράς και χωρίς να θίγονται οι μελλοντικές γενιές³.

Αρχή της προφύλαξης

Η αρχή της προφύλαξης περιγράφεται διεξοδικά στο άρθρο 191 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Αφορά προσέγγιση για τη διαχείριση κινδύνων και συγκεκριμένα ορίζει ότι, όταν μια δραστηριότητα δημιουργεί απειλές για το περιβάλλον ή την ανθρώπινη υγεία, πρέπει να λαμβάνονται μέτρα προφύλαξης, ακόμα και αν η σχέση

¹ Υπουργική Διάσκεψη για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη, Ελσίνκι 1993.

² Στάμου, Ν. 1985. Οικονομική των δασικών εκμεταλλεύσεων. Δασική Οικονομική Ι. ΑΠΘ

³ United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) 2008. Guidebook on promoting good governance in public-private partnerships. United Nations Publications. ISBN: 978-92-1-116979-9

αιτίας-αποτελέσματος δεν έχει πλήρως βεβαιωθεί επιστημονικά. Σύμφωνα με ορισμένη προσέγγιση, τα μέτρα πρέπει να λαμβάνονται όταν οι προκαλούμενες βλάβες είναι σοβαρές και μη αναστρέψιμες. Όταν γίνονται διαθέσιμες περισσότερες επιστημονικές πληροφορίες, τα μέτρα προφύλαξης θα πρέπει να επανεξετάζονται⁴.

Η εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης αναφέρεται ουσιαστικά και στο Άρθρο 24 του Συντάγματος: «Για την διαφύλαξη του (ενν. του φυσικού περιβάλλοντος) το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά, ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας».

Δάση

Με τον όρο «Δάση» νοούνται οι φυσικές περιοχές που περιγράφονται στο άρθρο 3 παράγραφοι 1 έως και 5 του Ν. 998/79, όπως ισχύει.

Επίσης, το Σύνταγμα της Ελλάδος (Άρθρο 24) ορίζει ότι *«ως δάσος ή δασικό οικοσύστημα νοείται το οργανικό σύνολο άγριων φυτών με ξυλώδη κορμό πάνω στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους, τα οποία μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα αποτελούν μέσω της αμοιβαίας αλληλεξάρτησης και αλληλοεπίδρασής τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα (δασοβιοκοινότητα) και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (δασογενές). Δασική έκταση υπάρχει όταν στο παραπάνω σύνολο η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιά».*

Δασική Υπηρεσία

Το σύνολο των κρατικών Υπηρεσιών που ασχολούνται με τη διαχείριση και προστασία των δασών και των δασικών οικοσυστημάτων γενικότερα, καθώς και με συναφείς δραστηριότητες. Περιλαμβάνει την Κεντρική Δασική Υπηρεσία και τις περιφερειακές και τοπικές Δασικές Υπηρεσίες που υπάγονται στις Γενικές Δ/νσεις Δασών & Αγροτικών Υποθέσεων και των Διευθύνσεων Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων. Ο τίτλος στα αγγλικά είναι Hellenic Forest Service ή Greek Forest Service.

Δασοπονία

Είναι η επιστήμη της διαχείρισης των δασικών οικοσυστημάτων για την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών που εξυπηρετούν τις ανάγκες του ανθρώπου υπό το πρίσμα της αειφορίας των καρπώσεων.⁵ Να σημειωθεί ότι μεγάλο μέρος της δασοπονίας αποτελείται από βιολογικές και κοινωνικοοικονομικές επιστήμες που εφαρμόζονται για τη διαχείριση και διατήρηση των δασικών οικοσυστημάτων, περιλαμβάνοντας και εξειδικευμένα αντικείμενα όπως είναι η αγροδασοπονία, η αστική δασοκομία, η δασική αναψυχή και η διαχείριση της άγριας πανίδας.

Διακυβέρνηση

Η διακυβέρνηση αναφέρεται στην εξέλιξη της κρατικής πολιτικής και στον τρόπο με τον οποίο αυτή εφαρμόζεται. Καλύπτει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των θεσμικών οργάνων, για την επιτυχημένη εφαρμογή της πολιτικής. Θεσμικά όργανα είναι γενικά τα όργανα που καθορίζουν τον τύπο του κανόνα (π.χ. κράτος δικαίου, δικαιώματα ιδιοκτησίας, κλπ.), λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τους κοινωνικούς περιορισμούς (π.χ. πεποιθήσεις, παραδόσεις και κοινωνικές προδιαγραφές) που διαμορφώνουν τις ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις³.

---

4 Γλωσσάριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (precautionary_principle)

⁵ Στάμου, Ν. 1985. Οικονομική των δασικών εκμεταλλεύσεων. Δασική Οικονομική Ι. ΑΠΘ

Διακυβέρνηση Δασικού Οικοσυστήματος

Περιλαμβάνει τους τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης, δηλαδή το περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία και εξειδικεύεται στην ορθολογική διαχείριση και προστασία των πρωτογενών και δευτερογενών προϊόντων του οικοσυστήματος της κάλυψης των αναγκών του κοινωνικού συνόλου και της οικονομικής απόδοσης.

Καινοτομία

Καινοτομία είναι η παραγωγή νέων προϊόντων, διαδικασιών ή/και υπηρεσιών, ή η βελτιστοποίηση τους στο βαθμό που βρίσκουν άμεση εφαρμογή⁶.

Κεντρική Δασική Υπηρεσία

Η ανώτατη ιεραρχικά και επιτελικά κρατική Υπηρεσία που ασχολείται με τα δασικά οικοσυστήματα της χώρας. Σήμερα η Υπηρεσία αυτή είναι η Γενική Διεύθυνση Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ).

Κλιματική αλλαγή

Η αλλαγή του κλίματος, η οποία αποδίδεται άμεσα ή έμμεσα σε ανθρωπογενή δραστηριότητα που μεταβάλλει τη σύνθεση της ατμόσφαιρας του πλανήτη (μέσω των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου⁷) και η οποία προστίθεται στις φυσικές κλιματικές διακυμάνσεις που παρατηρούνται κατά τη διάρκεια συγκρίσιμων χρονικών περιόδων⁸.

Κλιματική αλλαγή και μετριασμός

Η προσπάθεια για τον περιορισμό των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου ή την ενίσχυση της απομάκρυνσής τους από την ατμόσφαιρα.

Κλιματική αλλαγή και προσαρμογή

Η διαδικασία προσαρμογής των φυσικών ή ανθρώπινων συστημάτων στις πραγματικές ή τις αναμενόμενες στο μέλλον αλλαγές του κλίματος και των επιπτώσεών τους.

Οικοσυστημικές υπηρεσίες

Οι δασικές οικοσυστημικές υπηρεσίες ορίζονται ως εκείνα τα οφέλη τα οποία παρέχονται από τα δασικά οικοσυστήματα ικανοποιώντας ανθρώπινες ανάγκες, ενώ ταυτόχρονα εκπληρώνουν τις απαιτήσεις και άλλων ειδών της φύσης.

Σύμβαση του Άαρχους

Η Σύμβαση του Άαρχους αφορά στην πρόσβαση στις πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και στην πρόσβαση στην δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα. Έχει υπογραφεί από την Ελλάδα στις 25 Ιουνίου 1998 και κυρώθηκε από τη χώρα μας με τον νόμο 3422/12-12-2005 (ΦΕΚ Α 303/13-12-2005).

---

⁶ βασισμένο στον ορισμό του [ΟΟΣΑ](#)

⁷ Αέρια του θερμοκηπίου είναι τα αεριώδη συστατικά της ατμόσφαιρας, είτε φυσικά, είτε ανθρωπογενή, που απορροφούν και επανεκπέμπουν υπέρυθη ακτινοβολία

⁸ Βάσει του ορισμού που δίνεται στο αρθρ. 1, παρ. 2, της Σύμβασης-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές που έχει υπογραφεί το 1992 και έχει κυρωθεί με τον Ν.2205/1994 (ΦΕΚ Α'60).

Β. Όραμα

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και τις αμέσως επόμενες δεκαετίες η δασική πολιτική στην Ελλάδα εστίασε σε βασικά έργα υποδομής που είχε ιδιαίτερη ανάγκη η χώρα, λόγω των οικονομικών και κοινωνικών συγκυριών, όπως η αντιπλημμυρική προστασία και το οδικό δίκτυο, η οργάνωση της Δασικής Υπηρεσίας και η παραγωγή ξυλείας, η προσφορά εργασίας στους παραδασόβιους πληθυσμούς, ιδιαίτερα μετά την καταστροφική δεκαετία του 1940. Αξιοποιώντας τις γνώσεις και την εμπειρία από τις ανεπτυγμένες τότε δασοπονικά χώρες, κυρίως της Κεντρικής Ευρώπης, οι Έλληνες δασολόγοι από τη δεκαετία του '20 και μετά, οργάνωσαν τη Δασική Υπηρεσία, αντιμετώπισαν σε μεγάλο βαθμό τα ιδιαίτερα πιεστικά χειμαρρικά φαινόμενα και δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για σταδιακή αύξηση της παραγωγής και της ποιότητας της ξυλείας για διάφορες χρήσεις. Η Δασική Υπηρεσία συνέβαλλε επίσης αποφασιστικά στη διατήρηση της βιοποικιλότητας στην ορεινή και ημιορεινή χώρα και ουσιαστικά έθεσε τις βάσεις για τη μετέπειτα ανάπτυξη του ορεινού χώρου. Συνέβαλε σημαντικά στην ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού, παρότι αυτός δεν ήταν ο κύριος στόχος της διαχείρισης. Η μακρόχρονη, όμως, αδυναμία της Πολιτείας να ασκήσει ολοκληρωμένες πολιτικές, να έχει μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και να οριοθετήσει το δασικό οικοσύστημα με την κύρωση δασικών χαρτών, μετέτρεψαν τα δασικά οικοσυστήματα από εν δυνάμει παραγωγικό και αναπτυξιακό τομέα της οικονομίας, σε χώρο καταπατήσεων, αποσπασματικών δράσεων και παρεμπόδισης αναπτυξιακών δραστηριοτήτων.

Σήμερα, η Ελληνική δασοπονία και ο κύριος φορέας της στην Ελλάδα, η Δασική Υπηρεσία, με τα επιτεύγματα και την εμπειρία του 20^{ου} αιώνα ως κληρονομιά και με τη διαδικασία ανάρτησης και κύρωσης δασικών χαρτών να υλοποιείται με γοργούς ρυθμούς⁹, ευρισκόμενη μπροστά **σε νέες προκλήσεις** θα πρέπει:

- να συνδράμει ουσιαστικά στην υλοποίηση των **στόχων και των πολιτικών της ΕΕ και διεθνών οργανισμών**, πχ. Στρατηγική για τα Δάση της ΕΕ, Στρατηγική για το Κλίμα της ΕΕ, Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα της ΕΕ, αλλά και υλοποιήσει θεσμοθετημένες επιταγές της εθνικής νομοθεσίας, καθώς και άλλων εθνικών στρατηγικών, υπό το πρίσμα της ικανοποίησης της πρόβλεψης περί δάσους-δημόσιου αγαθού και πολύπλευρης προσφοράς του στη σύγχρονη κοινωνία.
- να διατηρεί ή και να αυξήσει εφ' όσον κρίνεται σκόπιμο το **ποσοστό δασοκάλυψης** σε τέτοια επίπεδα ώστε να βελτιώνει τις μακροπρόθεσμες δυνατότητες **δέσμευσης και ταμείωσης άνθρακα**,
- να συνεχίσει και να εξειδικεύσει την **υδρονομική διαχείριση** των δασικών οικοσυστημάτων, αφού είναι γνωστός ο υδρονομικός ρόλος των μεσογειακών δασών και το νερό αποτελεί αγαθό σε ανεπάρκεια στη χώρα..
- να εξασφαλίσει την **αποκατάσταση των υποβαθμισμένων δασικών οικοσυστημάτων**, με προτεραιότητα στα οικοσυστήματα που κινδυνεύουν με ερημοποίηση, στα παρόχθια και υδροχαρή δασικά οικοσυστήματα, στους προστατευόμενους δασικούς τύπους οικοτόπων, στα περιαστικά δάση και στα άλση,
- να υποστηρίξει ένα **άλλο πρότυπο δασοπονίας**, το οποίο υλοποιώντας τους παραπάνω στόχους θα διευρύνει τις δυνατότητες απασχόλησης πέρα από τη δασοπονία, σε άλλους τομείς της πρωτογενούς παραγωγής, όπως είναι οι νέες προοπτικές αξιοποίησης του ξύλου, η παραγωγή μη ξυλωδών δασικών προϊόντων, η εκτατική κτηνοτροφία, η θήρα και η δασική αναψυχή. Ένα νέο πρότυπο που θα

---

⁹ Στις 21 Δεκεμβρίου 2017 η χώρα απέκτησε δασικούς χάρτες στο 32,2% της χώρας

δίνει παραγωγή προϊόν και εργασία, που θα εξασφαλίζει παραγωγική ανασυγκρότηση και θα έχει αναπτυξιακή προοπτική,

- να υποστηρίξει τη **δημιουργία και ανόρθωση αστικών και περιαστικών δασών**, ιδιαίτερα στις μεγάλες πόλεις όπως Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Πάτρα, κ.λπ.
- να υποστηρίξει την **έρευνα και την καινοτομία** σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και να αποκτήσει συστηματική παρουσία στις προσπάθειες στήριξης της δασοπονίας στα Βαλκάνια και στην Ανατολική Μεσόγειο, λαμβάνοντας υπόψη τις ομοιότητες των οικοσυστημάτων αλλά και τις κοινές σοβαρές απειλές της κλιματικής αλλαγής και της αλλαγής χρήσεων γης.

Κρίσιμη προϋπόθεση υλοποίησης των στόχων αυτών είναι η συνέχεια και η συνέπεια στην εφαρμογή της αειφορικής διαχείρισης των δασικών οικοσυστημάτων, στην αρχή της προφύλαξης, καθώς και η εισαγωγή καινοτόμων δασικών διαχειριστικών πρακτικών. Μεγάλο μέρος των δασικών οικοσυστημάτων της χώρας βρίσκονται μέσα σε βιοκλιματικές ζώνες με μεσογειακό ή με έντονα στοιχεία μεσογειακού χαρακτήρα. Σε αυτά τα δασικά οικοσυστήματα, η παροχή υπηρεσιών, όπως η ρύθμιση του μικροκλίματος, η διατήρηση του κύκλου του νερού, η προστασία της βιοποικιλότητας, η στήριξη της εκτατικής κτηνοτροφίας, η στήριξη της μελισσοκομίας και της παραγωγής άλλων μη ξυλωδών δασικών προϊόντων, οι δραστηριότητες αναψυχής (θήρα, ορειβασία, πεζοπορία, παρατήρηση και φωτογράφιση άγριας ζωής, αλιεία, κατασκήνωση, κ.λπ.) έχουν ανάγκη την ένταξή τους σε μακροχρόνια σχεδιασμένη διαχείριση.

Σε ό,τι αφορά τον Εθνικό Στρατηγικό Σχεδιασμό, η Εθνική Στρατηγική για τα Δάση συμβάλλει καταρχήν στην επίτευξη των στόχων της Ολιστικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής της χώρας¹⁰, η οποία στοχεύει στη μετάβαση σε ένα νέο δίκαιο, βιώσιμο και χωρίς αποκλεισμούς αναπτυξιακό υπόδειγμα. Η Ολιστική Αναπτυξιακή Στρατηγική κάνει ειδική αναφορά στην ανάγκη ενίσχυσης της αειφορικής διαχείρισης των φυσικών πόρων για την ανάπτυξη, περιλαμβανομένου και του δασικού περιβάλλοντος, τονίζοντας ότι η προστασία και η ορθολογική διαχείριση δίνουν τη δυνατότητα για νέα εργασία και νέα προϊόντα εξασφαλίζοντας καλύτερη ποιότητα ζωής για όλους τους πολίτες.

Πέραν της παραπάνω διάστασης, η Εθνική Στρατηγική για τα Δάση έχει σαφείς συνέργειες με άλλες τομεακές και οριζόντιες στρατηγικές ή σχέδια δράσης, όπως η Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, όπου ο τομέας της δασοπονίας αναγνωρίζεται ως ένας από τους ευπαθείς τομείς αλλά και ως τομέας υψηλής δυναμικής ως προς τη συμβολή του στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής για τον οποίο προβλέπονται συγκεκριμένες δράσεις αύξησης ανθεκτικότητας/μείωσης επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή και η Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα.

Επιπλέον, η Εθνική Στρατηγική για τα Δάση έχει τη δυναμική να συνεισφέρει και σε δράσεις του Εθνικού Σχεδίου για την Κυκλική Οικονομία και στους στόχους του υπό εκπόνηση Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα, καθώς συνδέεται τόσο με θέματα αξιοποίησης βιομάζας όσο και με θέματα αύξησης των απορροφήσεων διοξειδίου του άνθρακα από τα δάση, στο πλαίσιο της παγκόσμιας προσπάθειας μετριασμού της κλιματικής αλλαγής..

Ζητούμενο είναι επομένως η εφαρμογή μιας προσέγγισης της διαχείρισης των δασικών οικοσυστημάτων με εφαρμογή, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, τεχνικού και οικονομικού σχεδιασμού, αλλά με αυξημένη ευελιξία και εμπλουτισμένο περιεχόμενο. Σε τοπικό επίπεδο, η διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων γίνεται κυρίως μέσα από τις

---

¹⁰ <https://government.gov.gr/olistiki-anaptixiaki-stratigiki/>

δασοπονικές μελέτες, οι προδιαγραφές σύνταξης των οποίων σήμερα επικαιροποιούνται ώστε να συμπεριλάβουν μελλοντικές ανάγκες και προκλήσεις.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, η Ελληνική δασοπονία μπορεί να περάσει στην υιοθέτηση ενός **πρότυπου πολυλειτουργικής «μεσογειακής δασοπονίας»**:

- που είναι ικανή να διαφοροποιείται ως προς τα **εργαλεία σχεδιασμού και τα μέσα** μεταξύ των ποικίλων δασικών οικοσυστημάτων, ανάλογα με τις βιοκλιματικές ζώνες που αυτά απαντώνται,
- που είναι προσαρμοσμένη στις **ιδιαιτερότητες των Ελληνικών δασικών οικοσυστημάτων** και ικανή να προσαρμόζεται στην κλίμακα του μεσογειακού τοπίου, αναγνωρίζοντας την ιστορικότητά του και σεβόμενη την τοπική γνώση στη διαχείρισή του, διατηρώντας έτσι το μωσαϊκό και την ποικιλία των χρήσεων γης,
- που είναι ανοιχτή στη **συνεργασία με τις τοπικές κοινωνίες**, επιδεκτική στην υιοθέτηση παραδοσιακών και **καινοτόμων καλών πρακτικών**, που βασίζονται στη διεπιστημονικότητα και που διευκολύνει την επιστημονική συνεργασία και έρευνα,
- που συμβάλλει στην **τοπική ανάπτυξη και απασχόληση** συνεισφέροντας σημαντικά στο ΑΕΠ,
- που αναγνωρίζει το **ρόλο των μη δημόσιων δασικών οικοσυστημάτων** στην επίτευξη των σκοπών της ΕΣΔ,
- που αναγνωρίζει το **ρόλο της βόσκησης** αγροτικών και άγριων ζώων ως μέσο διαχείρισης των κατάλληλων προς τούτο δασικών οικοσυστημάτων,
- που θέτει ως στόχο τη **διατήρηση της μοναδικής παγκοσμίας βιοποικιλότητάς** τους σε επίπεδο γενετικών πόρων, ειδών, οικοσυστημάτων και τοπίων, ως κιβωτούς της βιοποικιλότητας της ΕΕ και δημιουργεί νέες προοπτικές αξιοποίησής της σε συνεργασία με τις τοπικές κοινωνίες,
- που αναγνωρίζει το **ρόλο της θήρας** ως εργαλείο περιβαλλοντικής διαχείρισης
- που προστατεύει τις **υγροτοπικές λειτουργίες** σε πάσης φύσεως υγροτόπους και στην περιφερειακή τους ζώνη σε δασικά οικοσυστήματα και που αξιοποιεί τα **δασολιβαδικά συστήματα**,
- που είναι ικανή να προστατεύει τα δασικά οικοσυστήματα από παράνομες ενέργειες καθώς και από βιοτικούς (ασθένειες, έντομα κ.α.) και αβιοτικούς παράγοντες (πυρκαγιές, κλιματική αλλαγή κ.α.) κυρίως μέσω της προληπτικής διαχείρισης και δευτερευόντως της καταστολής,
- που διαθέτει μεθόδους, εργαλεία και δεδομένα αποτίμησης της αξίας των δασικών οικοσυστημάτων και της συμβολής αυτών στο ΑΕΠ της χώρας και την ποιότητα ζωής των πολιτών, ώστε να αξιολογούνται τα αποτελέσματα της **πολυλειτουργικής «μεσογειακής δασοπονίας»** και να αναδεικνύεται η σημασία αυτών των οικοσυστημάτων και το έργο των φορέων που τα διαχειρίζονται.

Στο πλαίσιο της ΕΣΔ 2018 – 2038, το νέο προτεινόμενο πρότυπο της **μεσογειακής δασοπονίας** της χώρας έχει το εξής όραμα:

«Αύξηση της συνεισφοράς των δασικών οικοσυστημάτων στην οικονομία της χώρας μέσω της αειφορίας, της πολυλειτουργικότητας, της προσαρμοστικότητας

Γ. Μεθοδολογία

Η πρωτοβουλία για την έναρξη της διαδικασίας για την ανάπτυξη της ΕΣΔ (Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας) ανήκει στο ΥΠΕΝ σε συνεργασία με την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων. Πέραν της υποχρέωσης για τη σύνταξη Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης της Δασοπονίας που εκπορεύεται από άρθρο 60 του ν.4280/2014, η ΕΣΔ αποτελεί αναγκαίο εργαλείο για τη δίκαιη και βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας.

Μέσα από την κοινοβουλευτική διαδικασία (Συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων, 18/04/2018) τέθηκε το πλαίσιο του διαλόγου, οι αρχές που διέπουν τη συγκρότηση της ΕΣΔ, οι γενικοί στόχοι και οι θεματικοί άξονες στους οποίους αναπτύσσεται. Παράλληλα, η κοινοβουλευτική διαδικασία αποτέλεσε αφορμή για ένα ευρύ κάλεσμα στην κοινωνία, σε όσους ζουν και εργάζονται σε δασικά οικοσυστήματα, στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, σε κυβερνητικούς φορείς και υπηρεσίες, σε ακαδημαϊκούς, επιστημονικούς, επαγγελματικούς, συνδικαλιστικούς φορείς, στα επιμελητήρια, στις περιβαλλοντικές ΜΚΟ, στις κληρονομικές οργανώσεις, στους λοιπούς χρήστες των οικοσυστημάτων και όλους όσους με οποιονδήποτε τρόπο επηρεάζουν ή επηρεάζονται από την κατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων για να συμμετάσχουν στο διάλογο και να συνδιαμορφώσουν την ΕΣΔ.

Ακριβώς επειδή η ΕΣΔ αφορά την πλειοψηφία των κατοίκων της υπαίθρου και έχει ιδιαίτερη βαρύτητα λόγω του χρονικού της ορίζοντα (εικοσαετή διάρκεια), επιλέχθηκε για την ανάπτυξη της ΕΣΔ η ανοικτή συμμετοχική διαδικασία. Ειδικότερα οργανώθηκαν δύο συναντήσεις διαβούλευσης σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη (10/05/2018 & 29/05/2018), όπου μέσα από θεματικές συζητήσεις δομημένου διαλόγου, οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να καταθέσουν και να συζητήσουν το όραμά τους για την ελληνική δασοπονία των επόμενων δεκαετιών, καθώς και τις προτάσεις τους ανά θεματικό άξονα. Στις συναντήσεις συμμετείχαν περίπου 250 φυσικά πρόσωπα και εκπρόσωποι 90 φορέων, όπως η Βουλή των Ελλήνων, σχετικά Υπουργεία και Υπηρεσίες του ΥΠΕΝ, φορείς εποπτευόμενοι από το ΥΠΕΝ (όπως είναι οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών), ερευνητικά και ακαδημαϊκά ιδρύματα, επιστημονικοί φορείς, παραγωγικοί φορείς, ΓΕΩΤΕΕ, συνδικαλιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ, κληρονομικές οργανώσεις, δασική βιομηχανία και ορειβατικοί σύλλογοι.

Από την κοινοβουλευτική διαδικασία, προέκυψαν οι πρώτοι γενικοί στόχοι και κατευθύνσεις δράσεων ανά θεματικό άξονα που αποτέλεσαν και τη βάση της συζήτησης στο διάλογο που εξελίχθηκε στη συνάντηση της Αθήνας. Η συνάντηση διαβούλευσης της Θεσσαλονίκης χρησιμοποίησε αυτό το υλικό και συνέχισε τη συζήτηση σχηματοποιώντας τη θέση των κοινωνικών εταίρων για την ΕΣΔ. Τα αποτελέσματα της διαβούλευσης χρησιμοποιήθηκαν από την «Ομάδα Εργασίας (ΟΕ) που συγκροτήθηκε με την απόφαση αριθμ. 31288/4815/24-05-2018 του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος (ΑΔΑ 6Ξ334653Π8-ΖΗ) με έργο το Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας της Ελλάδας». Πρόκειται επομένως για μια διαδικασία που δομήθηκε σπονδυλωτά πάνω στα αποτελέσματα που παράχθηκαν από τις συμμετοχικές διαδικασίες διαβούλευσης.

Το πρώτο σχέδιο αναφοράς της ΕΣΔ προέκυψε έπειτα από εισήγηση της ΟΕ και είναι προϊόν διαβούλευσης των μελών της ΟΕ και επεξεργασίας των αποτελεσμάτων των διαβουλεύσεων μέχρι εκείνη τη στιγμή. Το πρώτο σχέδιο συζητήθηκε στη συνεδρίαση της

Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων στις 10/07/2018, όπου κρίθηκε θετικά η κατεύθυνση της ΕΣΔ που είχε έως τότε διαμορφωθεί.

Η τελική αναφορά της ΕΣΔ αποτελεί τη βάση του σχεδίου Υπουργικής Απόφασης, το οποίο θα αναρτηθεί στον ιστοχώρο orengon.gr προς δημόσια διαβούλευση. Με το πέρας της διαδικασίας της δημόσιας διαβούλευσης, ακολουθεί η επεξεργασία των σχολίων από την ΟΕ, η οποία θα εισηγηθεί αλλαγές στο ΥΠΕΝ, Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και στην Κεντρική Δασική Υπηρεσία. Η διαδικασία ολοκληρώνεται με την έκδοση της προβλεπόμενης από τον νόμο Υπουργικής Απόφασης.

Όλο το παραδοτέο υλικό που προέκυψε από τις διαδικασίες διαβούλευσης (Βουλή των Ελλήνων και κοινωνικοί εταίροι), όπως και το σχετικό υλικό της ΟΕ είναι δημοσιευμένο σε σχετικές ιστοσελίδες του ΥΠΕΝ¹¹ καθιστώντας εύκολη την πορεία σύνταξης της παρούσας ΕΣΔ.

Η ΕΣΔ δομείται σε 3 οριζόντιους άξονες και σε 4 κάθετους άξονες. Ο κάθε άξονας (οριζόντιος και κάθετος) δομείται σε γενικούς στόχους, κατευθύνσεις δράσεων και δείκτες. Οι οριζόντιοι άξονες εμπεριέχουν γενικούς στόχους και αντίστοιχες κατευθύνσεις που αφορούν τον εκάστοτε κάθετο άξονα.

---

¹¹ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=950&language=el-GR>
<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=951&language=el-GR>

Μέρος Α: Άξονες ΕΣΔ

Οριζόντιος Άξονας 1: Διακυβέρνηση Δασικού Τομέα

Ο ευρύτερος στόχος του συγκεκριμένου θεματικού άξονα είναι η καλή διακυβέρνηση. Η καλή διακυβέρνηση έχει συζητηθεί πολύ ως έννοια και έχει αποδοθεί με διαφορετικές ερμηνείες, όμως γενικά πέντε είναι οι βασικές αρχές που τη διέπουν και που έχουν γίνει ευρέως αποδεκτές, σύμφωνα με την Οικονομική Επιτροπή για την Ευρώπη των Ηνωμένων Εθνών (UNECE):

- Συμμετοχή: ο βαθμός της συμμετοχής όλων των κοινωνικών εταίρων
- Σεβασμός στον πολίτη: ο βαθμός ανάπτυξης και διαχείρισης υλοποιούμενων κανόνων, χωρίς να βλάπτονται άνθρωποι ή να προκαλούνται διαμαρτυρίες
- Διαφάνεια: ο βαθμός σαφήνειας και διαφάνειας με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις
- Λογοδοσία: ο βαθμός στον οποίο οι πολιτικοί παράγοντες είναι υπεύθυνοι για την κοινωνία αναφορικά με αυτά που λένε και κάνουν
- Δικαιοσύνη: ο βαθμός στον οποίο οι κανόνες ισχύουν εξίσου για όλους (ισοτιμία)

Επιπλέον, στο πλαίσιο της καλής διακυβέρνησης, εισάγονται και υλοποιούνται οι αρχές της Σύμβασης του Άαρχους στη δασική πράξη.

Γενικοί Στόχοι:

1. Άνοιγμα στον πολίτη μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες για την ενίσχυση της δημόσιας συμμετοχής στη λήψη των αποφάσεων
2. Ανασυγκρότηση κεντρικών και περιφερειακών δομών Δασικής Υπηρεσίας και καθετοποίηση αυτών, η οποία θα στοχεύει στη βελτιστοποίηση της αειφορικής διαχείρισης των οικοσυστημικών υπηρεσιών και των δασικών προϊόντων
3. Δικτύωση και συνέργειες θεσμικών και μη φορέων που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα για την ενίσχυση της δημόσιας συμμετοχής, την ενίσχυση της αποδοτικότητας και της απλοποίησης των διαδικασιών
4. Ενίσχυση της ψηφιακής σύγκλισης με τη χρήση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων στον τομέα των δασικών οικοσυστημάτων

Κατευθύνσεις δράσεων:

1. ΓΣ 1, 2 και 3: Ανάπτυξη ανοικτών και συμμετοχικών διαδικασιών για τη λήψη αποφάσεων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο μεταξύ θεσμικών και μη φορέων και ανάπτυξη θεσμοθετημένων συνεργασιών της Δασικής Υπηρεσίας με άλλες δομές του Δημοσίου και της κοινωνίας των πολιτών.
2. ΓΣ 1, 2, 3 και 4: Επανεξέταση και θεσμοθέτηση των δομών της κεντρικής Δασικής Υπηρεσίας και των περιφερειακών δασικών υπηρεσιών, έτσι ώστε να θεσμοθετηθούν και να συμπεριλάβουν σε υφιστάμενες και νέες δομές τους στόχους της ΕΣΔ. Υπάρχει γενική αντίληψη για ανάγκη σημαντικών αλλαγών στην κατεύθυνση της δημιουργίας

καθετοποιημένης δομής των Δασικών Υπηρεσιών μετά από στοιχειοθετημένο σχεδιασμό και κατάλληλη προετοιμασία. Αυτό όμως οφείλει να εξετασθεί με αντικειμενικό τρόπο, στο πλαίσιο των σύγχρονων κοινωνικών δεδομένων ώστε να σχεδιαστεί με αποτελεσματικό τρόπο προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

3. ΓΣ 2 και 4: Κάλυψη των νέων αναγκών (π.χ. ανασυγκρότηση νομοθεσίας, ολοκλήρωση της κύρωσης των Δασικών Χαρτών στο πλαίσιο του Εθνικού Κτηματολογίου, εκσυγχρονισμός εργαλείων προστασίας και διαχείρισης, ποιοτικό επιστημονικό προσωπικό, σύνδεση και επικοινωνία των διεθνών πολιτικών και υποχρεώσεων με τη δασική πράξη, κλπ.) με βάση τους συνολικούς στόχους ΕΣΔ.
4. ΓΣ 2 και 4: Βελτίωση της αποδοτικότητας της Δασικής Υπηρεσίας με την ενίσχυσή της με νέο διεπιστημονικό προσωπικό και την εξειδικευμένη επιμόρφωση των υφιστάμενων στελεχών της.
5. ΓΣ 1, 2, 3 και 4: Διασύνδεση όλων των Σχεδίων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΠΠ) που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα με τις δασοπονικές μελέτες, την εφαρμογή των νέων προδιαγραφών διαχείρισης των δασικών οικοσυστημάτων και την τυποποίηση διαδικασιών και προτύπων, ώστε η διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων να παραμένει σύγχρονη και λειτουργική με πρόβλεψη της μελλοντικής εξέλιξης του δασικού οικοσυστήματος και των παραγωγικών δυνατοτήτων του στα πλαίσια της αρχής της αειφορίας και της προφύλαξης.
6. ΓΣ 1, 2, 3 και 4: Ανάπτυξη διαδικτυακών ανοικτών ενιαίων πυλών και γεωχωρικών βάσεων δεδομένων ενημέρωσης, διαχείρισης και παρακολούθησης για όλες τις Υπηρεσίες που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα. Προσβασιμότητα των βάσεων δεδομένων στο κοινωνικό σύνολο.

Δείκτες παρακολούθησης

1. ΓΣ 1, 2 και 4: Αριθμός και έκταση εφαρμογής νέων τεχνολογιών και αξιολόγηση της αποδοτικότητας τους και των νέων αναγκών ανά πενταετία
2. ΓΣ 1 και 3: Αριθμός και μέλη νέων δικτύων συνεργασιών διαφόρων φορέων (π.χ. Φορείς Διαχείρισης ΠΠ, εθελοντικές οργανώσεις, κλπ.)
3. ΓΣ 2: Επαρκής στελέχωση των οργανικών μονάδων με επιστημονικό, διοικητικό και τεχνικό προσωπικό σύμφωνα με τα οργανογράμματα τους
4. ΓΣ 2: Στελέχωση της Δασικής Υπηρεσίας με νέες ειδικότητες (π.χ. Νομικοί, Τοπογράφοι, Βιολόγοι, Γεωλόγοι, κλπ.) ώστε να καλύπτουν πληρέστερα τα νέα αντικείμενα της δασοπονίας
5. ΓΣ 2: Κατάλληλη αξιοποίηση του υφιστάμενου προσωπικού με βάση την εξειδίκευση την εκπαίδευση και τις δεξιότητες τους
6. ΓΣ 2: Αποσαφήνιση και εξάλειψη των αλληλοεπικαλύψεων των αρμοδιοτήτων μεταξύ των Υπηρεσιών
7. ΓΣ 1 και 3: Θεσμοθέτηση και περαιτέρω η υλοποίηση διαδικασιών συνεργασίας διαφορετικών δομών
8. ΓΣ 3: Βαθμός εφαρμογής των νέων προδιαγραφών σύνταξης Διαχειριστικών Σχεδίων, (πχ. δασοπονικές μελέτες και άλλες δασικές διαχειριστικές μελέτες, Διαχειριστικά Σχέδια Βόσκησης, ενιαία σχέδια αντιτυρικής προστασίας) σε σχέση με το σύνολο των διαχειριζόμενων δασικών οικοσυστημάτων και σε σχέση με το σύνολο των δασικών οικοσυστημάτων

9. ΓΣ 1,2, 3 και 4: Δημιουργία διαδικτυακών πυλών και γεωχωρικών βάσεων δεδομένων και διατήρηση αυτών (ετήσιος αριθμός ενημερώσεων, επισκεψιμότητα)

Οριζόντιος Άξονας 2: Απογραφή - Παρακολούθηση

Τα αποτελέσματα της ΕΑΔ χρησιμοποιούνται για την υποστήριξη: πολιτικών αποφάσεων (π.χ. στο σχεδιασμό εθνικής στρατηγικής για τα δάση), οικονομικών αποφάσεων (π.χ. επενδύσεις), επιστημονικών πρωτοβουλιών, καθώς και για την κάλυψη εθνικών και διεθνών υποχρεώσεων (π.χ. ΕΛΣΤΑΤ, EUROSTAT, απογραφές αερίων του θερμοκηπίων από τον τομέα LULUCF).

Οι μέθοδοι απογραφής των δασικών οικοσυστημάτων διαφέρουν από χώρα σε χώρα, αλλά σε όλες τις περιπτώσεις στηρίζονται στην τηλεπισκόπηση (χρήση αεροφωτογραφιών ή/και δορυφορικών εικόνων) και σε δειγματοληπτικές μετρήσεις πεδίου. Οι απογραφές παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την υγεία των δασικών οικοσυστημάτων, τον ξυλώδη όγκο ανά είδος, την προσαύξηση και, σε κάποιες περιπτώσεις, με άλλες μεταβλητές που δεν έχουν σχέση με το ξύλο (π.χ. βιοποικιλότητα).

Γενικοί Στόχοι:

Η δημιουργία ενός **μόνιμου** και **ευέλικτου** μηχανισμού εθνικής απογραφής και παρακολούθησης των δασικών οικοσυστημάτων ο οποίος θα:

1. έχει ως βάση την Κεντρική Δασική Υπηρεσία και θα υλοποιείται σε άμεση συνέργεια με τις περιφερειακές μονάδες της,
2. συνεργάζεται με άλλους φορείς που ασχολούνται με απογραφές και παρακολουθήσεις (π.χ. καταγραφή βοσκοτόπων από το ΥΠΑΑΤ, Τμήμα Βιοποικιλότητας του ΥΠΕΝ, εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς φορείς, κτλ.),
3. απογράφει όχι μόνον κλασσικές μεταβλητές αλλά και άλλες οι οποίες παρουσιάζουν εθνικό ενδιαφέρον ή σχετίζονται με ευρωπαϊκές και διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας (π.χ. βιοποικιλότητα, απογραφές αερίων του θερμοκηπίου από τον τομέα LULUCF),
4. συμβάλλει στη δημιουργία εθνικών, ενημερωμένων βάσεων δεδομένων ανοικτής πρόσβασης συμβατών με διεθνείς προδιαγραφές (π.χ. INSPIRE)

Κατευθύνσεις δράσεων:

1. Καθορισμός προδιαγραφών απογραφής και παρακολούθησης των δασικών οικοσυστημάτων, καταμερισμός των ρόλων των εμπλεκόμενων φορέων, υλοποίηση μέσα από συνέργειες αρμόδιων δημόσιων φορέων (Δασική Υπηρεσία, εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα) και με τη συνεργασία ιδιωτών (ειδικοί, ΜΚΟ, πολίτες).
2. Βελτίωση των νομικών εργαλείων απογραφής και παρακολούθησης (πχ. δασικοί χάρτες στο πλαίσιο του Εθνικού Κτηματολογίου, δασολόγιο, διασύνδεση δασικών διαχειριστικών μελετών) για τη θεσμική θωράκιση των δασικών οικοσυστημάτων.
3. Δημιουργία εθνικού δικτύου δειγματοληπτικών επιφανειών για την παρακολούθηση των δασικών οικοσυστημάτων.
4. Δημιουργία και διαχείριση εθνικής ανοικτής βάσης δασικών δεδομένων με σκοπό τη διαφάνεια και τη δημοσίευση αποτελεσμάτων σε τακτικές και έκτακτες (όταν αυτό

απαιτείται) απολογιστικές αναφορές για την παρακολούθηση δεικτών, όπως αυτοί απορρέουν από εθνικές και διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας.

Η παρακολούθηση και η απογραφή των δασικών οικοσυστημάτων να γίνεται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες που προβλέπονται από την εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας και των διεθνών συμβάσεων.

Δείκτες παρακολούθησης

1. Υλοποίηση απογραφής εντός πρώτης πενταετίας (ΝΑΙ/ ΟΧΙ)
2. Δημιουργία σχετικής ανοικτής βάσης δεδομένων και διατήρηση αυτής (ετήσιος αριθμός ενημερώσεων, επισκεψιμότητα)
3. Αριθμός αναφορών παρακολούθησης ανά πενταετία
4. Λόγος έκτακτων έναντι τακτικών αναφορών ανά δεκαετία
5. Αριθμός μεταβλητών που μετρούνται σε σχέση με αυτούς που προτείνονται στην ΕΣΔ (ποσοστό) ανά δεκαετία
6. Αριθμός μεταβλητών που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη διεθνών υποχρεώσεων της χώρας (αριθμός) ανά δεκαετία
7. Ποσοστό κύρωσης των δασικών χαρτών επί της έκτασης του συνόλου των δασικών οικοσυστημάτων (εντός πρώτης πενταετίας)
8. Ποσοστό ανάπτυξης δασολογίου επί της έκτασης των δασικών οικοσυστημάτων που περιλαμβάνονται στους δασικούς χάρτες
9. Αριθμός δασικών οικοσυστημάτων με διαχειριστική μελέτη σε στάδιο υλοποίησης (ενεργή) σε σχέση με τα δασικά οικοσυστήματα χωρίς διαχειριστική μελέτη

Οριζόντιος Άξονας 3: Έρευνα - καινοτομία

Η ανάπτυξη της δασικής έρευνας, της καινοτομίας στη διαχείριση και στα παραγόμενα προϊόντα, καθώς και της κατάρτισης των ενδιαφερομένων οφείλει να είναι συνδεδεμένη με τις ανάγκες της δασικής πράξης, αλλά και τις ανάγκες της κοινωνίας, δίνοντας έμφαση και στην κλιματική αλλαγή, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και της οικονομίας του δάσους.

Γενικοί Στόχοι:

1. Ενίσχυση της δασικής έρευνας προς υποστήριξη των αναγκών της Ελληνικής Δασοπονίας και σε εφαρμογή των εθνικών και διεθνών απαιτήσεων
2. Ενίσχυση της καινοτομίας σε προϊόντα, υπηρεσίες ή/ και διαχείριση
3. Διαρκής κατάρτιση, εκπαίδευση και ενημέρωση των εργαζομένων που συνδέονται με τα δασικά οικοσυστήματα με στόχο την ενσωμάτωση στη δασική πράξη των αποτελεσμάτων της έρευνας, της καινοτομίας και των διεθνών πρακτικών και πολιτικών

Κατευθύνσεις δράσεων:

1. ΓΣ 1, 2, 3: Δημιουργία και λειτουργία ανοικτής δομής για τη συλλογή και διάχυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και κατάλληλη αξιοποίησή τους.

Η δημιουργία Δομής (Στελεχωμένου Γραφείου –ή/ και Μηχανισμού) που θα συλλέγει, θα αξιοποιεί και θα πραγματοποιεί τη διασύνδεση της έρευνας με τη δημιουργία, την εφαρμογή και την προώθηση καινοτόμων υπηρεσιών και προϊόντων. Η Δομή αυτή μπορεί να γίνει μέσω διαδραστικής συνεργασίας ερευνητικών φορέων, ακαδημαϊκής κοινότητας, σχετικών επιχειρήσεων και Δασικής Υπηρεσίας ώστε να εξασφαλίζεται και η κατάρτιση ενδιαφερόμενων. Συγκεκριμένα προτείνεται η Δομή αυτή να αναλαμβάνει τις παρακάτω υποχρεώσεις:

- Δημιουργία εθελοντικού επιστημονικού μητρώου στελεχών της Δασικής Υπηρεσίας, στο οποίο θα καταγράφονται τα στελέχη της Υπηρεσίας σε σχέση με τις εξειδικεύσεις τους (διδασκτορικοί και μεταπτυχιακοί τίτλοι, σεμινάρια εκπαίδευσης, ενασχόληση με εθνικά και διεθνή ερευνητικά έργα) ώστε να αξιοποιούνται οι δυναμικές της Δασικής Υπηρεσίας για έρευνα και τεχνολογία.
- Δημιουργία αποθετηρίου ερευνών και καινοτόμων εργαλείων που σχετίζονται με πρακτικές εφαρμογές σε δασικά οικοσυστήματα
- Αποτύπωση των αναγκών της Δασικής Υπηρεσίας και Υπηρεσιών που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα και συγκέντρωση ερωτημάτων από τις περιφερειακές υπηρεσίες, σε ό,τι αφορά στην έρευνα και την καινοτομία και προτεραιοποίηση των αναγκών, για την προώθησή τους προς τους ερευνητικούς φορείς υπό τη μορφή πίνακα προτεραιοτήτων έρευνας και καινοτομίας
- Αξιολόγηση, ανάδειξη και προώθηση όλων των ώριμων προς εφαρμογή αποτελεσμάτων και σύνδεση με μέσα χρηματοδότησης του ΥΠΕΝ και άλλων φορέων. Ιδιαίτερα σε μακροχρόνιες έρευνες, υποστήριξη στην οικονομική ενίσχυση αυτών των ερευνών, μετά από ανοικτές διαδικασίες αξιολόγησης,
- Εφαρμογή επιτυχημένων καινοτομιών στη διαχείριση και καινοτόμων προϊόντων σε ευρύτερη κλίμακα (π.χ. γνώσεις που προέκυψαν από προγράμματα έρευνας και πιλοτικών εφαρμογών) στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα
- Αξιολόγηση και προώθηση/υποστήριξη προτάσεων για νέες ερευνητικές προσπάθειες ή μεταφορά γνώσης από ερευνητικούς και επιχειρηματικούς φορείς (π.χ. νέες τεχνολογίες, καινοτόμες εφαρμογές)
- Καταγραφή των αναγκών της αγοράς και ενίσχυση/διευκόλυνση/υποστήριξη της συνεργασίας ιδιωτών που δραστηριοποιούνται σε τομείς σχετικούς με τα δασικά οικοσυστήματα με σχετικούς ερευνητικούς φορείς για τη δημιουργία καινοτόμων προϊόντων
- Εισήγηση θεματολογίας και συνεργασία φορέων έρευνας (π.χ. με ΓΓΕΤ, ΕΛΙΔΕΚ) στις προκηρξίες προγραμμάτων χρηματοδότησης ώστε να συμπεριλαμβάνονται οι προτεραιότητες της ΕΣΔ. Επιπλέον, εξασφάλιση της υποστήριξης ερευνητικών φορέων (π.χ. επιστολές εκδήλωσης ενδιαφέροντος, συμμετοχή ως παρατηρητής, κλπ.) που συμμετέχουν σε Ευρωπαϊκές ερευνητικές προτάσεις που άπτονται θεμάτων ενδιαφέροντος για τη χώρα μας.
- Προώθηση της συνεργασίας περιφερειακών υπηρεσιών με τους εθνικούς και διεθνείς ερευνητικούς φορείς στο πλαίσιο Ευρωπαϊκών και εθνικών ερευνητικών έργων και προγραμμάτων πιλοτικής εφαρμογής δράσεων προς μεταφορά τεχνογνωσίας δια

ζώσης και αλληλεπίδρασης ως προς την υλοποίηση των αποτελεσμάτων και καλών πρακτικών άλλων χωρών

- Διαμεσολάβηση, μέσω θεσμοθετημένης διαδικασίας, μεταξύ ερευνητικών φορέων και περιφερειακών δασικών υπηρεσιών (περιλαμβανομένης της υποστήριξης για εξεύρεση πιστώσεων για την οργάνωση πιλοτικών προγραμμάτων), ώστε να βελτιωθούν οι χρηματοδότησεις έρευνας και αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της στην πράξη.
  - Υποστήριξη εκδόσεων, σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς, που θα συμβάλουν στην ενημέρωση σχετικά με τα αποτελέσματα της έρευνας και άλλες νέες γνώσεις των ιδιωτών και φορέων της πράξης.
2. ΓΣ 1, 2 και 3: Αμφίδρομη επικοινωνία της έρευνας και της καινοτομίας μεταξύ θεσμικών και μη φορέων.

Κρίνεται απαραίτητη η επικοινωνία μεταξύ φορέων και η επιμόρφωση για την καινοτομία στη διαχείριση, στη δημιουργία καινοτόμων προϊόντων, και ενσωμάτωση των διεθνών πρακτικών και πολιτικών. Συγκεκριμένα:

- Καθιέρωση συστηματικής εκπαίδευσης του προσωπικού της Δασικής Υπηρεσίας και Υπηρεσιών που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα σε θέματα έρευνας και καινοτομίας καθώς και εργαζομένων στους Δασικούς Συνεταιρισμούς και στη Δασική Βιομηχανία.
  - Ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ της Δασικής Υπηρεσίας, των Υπηρεσιών που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα, των εκπαιδευτικών δομών (που παρέχουν δασική εκπαίδευση) και των ερευνητικών οργανισμών της χώρας για τη συνεργασία με τις χώρες της Μεσογείου και των Βαλκανίων στους τομείς της δασικής εκπαίδευσης και έρευνας.
  - Απλοποίηση των διαδικασιών και άλλα μέτρα για τη διευκόλυνση και την ενίσχυση της συμμετοχής, μέσω συνεργασιών με ερευνητικούς φορείς, των περιφερειακών Δασικών Υπηρεσιών σε προγράμματα εφαρμογής.
3. ΓΣ 1, 2 και 3: Καλύτερη αξιοποίηση των Πανεπιστημιακών Δασών και άλλων Δασών, με προτεραιότητα εκείνων του Δικτύου Natura 2000 για την ενίσχυση της καινοτομίας και της προσαρμογής καλών πρακτικών από άλλες χώρες ή τομείς.

Πανεπιστημιακά δάση καθώς και άλλα δάση και δασικές εκτάσεις μπορούν να αποτελέσουν τις βασικές μονάδες εφαρμογής καινοτόμων πρακτικών ή πεδίο εφαρμογής καλών πρακτικών από άλλες χώρες ή τομείς. Συγκεκριμένα προτείνεται η ενημέρωση και επιμόρφωση στελεχών των αρμόδιων φορέων, Υπηρεσιών και Δασικών Συνεταιρισμών για την αποδοχή και εφαρμογή ερευνών, καινοτόμων εφαρμογών και δημιουργία καινοτόμων προϊόντων.

Δείκτες παρακολούθησης

1. Δημιουργία και λειτουργία Δομής Έρευνας, Καινοτομίας και Κατάρτισης: Δυνατότητα άμεσης υλοποίησης, 1^η 5ετία: ΝΑΙ/ΟΧΙ
2. Συστηματική κατάρτιση του προσωπικού της Δασικής Υπηρεσίας σε θέματα έρευνας και καινοτομίας. Δείκτης 1=αριθμός επιμορφωτικών σεμιναρίων ΙΝΕΠ ή άλλων αναγνωρισμένων φορέων/αριθμός μετεχόντων/αριθμός συμμετεχόντων με σχετικά καθήκοντα(2η 5ετία) Επιτυχία: >=2 προγράμματα/5ετία, >=20 μετέχοντες, >=5 σε σχετική θέση. Δείκτης 2=αριθμός μεταπτυχιακών προγραμμάτων με κύριο ή βασικό

αντικείμενο τη διεθνή δασική πολιτική και τους σχετικούς διεθνείς μηχανισμούς. Επιτυχία:>1/έτος με >=5 μπχ φοιτητές.

3. Αριθμός φυλλαδίων (newsletters) , δελτίων τύπου και δημοσιεύσεων στα ΜΜΕ υλικού αναφορικά με την δασική έρευνα και την ενημέρωση υπηρεσιών, σχετικών φορέων και του ευρύτερου κοινού
4. Θεσμοθέτηση ανοιχτών αδειών και ευρεσιτεχνιών, αξιοποίηση προϊόντων καινοτομίας
5. Εκτάσεις εφαρμογής καινοτόμου διαχείρισης και αριθμός παραγωγής καινοτόμων προϊόντων
6. Αριθμός ερευνητών ανά φορέα
7. Αριθμός δημοσιεύσεων ανά φορέα και ανά θεματικό άξονα της ΕΣΔ
8. Αριθμός ερευνητικών έργων στα οποία συμβάλλουν οι περιφερειακές δασικές υπηρεσίες

Κάθετος Άξονας 1: Οικονομία του δάσους

Η οικονομική σημασία των δασικών οικοσυστημάτων είναι σημαντική. Στη χώρα μας είναι υποτιμημένη. Τα δασικά οικοσυστήματα αποτελούν έναν από τους πυλώνες ανάπτυξης της χώρας, ο οποίος συμβάλει στην παροχή απασχόλησης και στη δημιουργία εισοδήματος, διαθέτοντας ένα δυναμικό ανάπτυξης που μάλλον δεν αξιοποιείται επαρκώς και με ορθολογικό τρόπο.

Η ξυλεία παραμένει η κύρια πηγή εσόδων από τα δασικά οικοσυστήματα, καθώς είναι η πρώτη ύλη για μια μακρά αλυσίδα εμπορικών και μεταποιητικών επιχειρήσεων. Η χρήση της δασικής βιομάζας στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές είναι μια εναλλακτική αξιοποίηση με πολλές προοπτικές, εφόσον παραχθεί με αειφορικό τρόπο και σεβασμό προς το φυσικό περιβάλλον και τις τοπικές κοινωνίες. Εκτός από ξύλο όμως, τα δασικά οικοσυστήματα παράγουν και μια σειρά από μη ξυλώδη προϊόντα όπως είναι η ρητίνη, τα μανιτάρια, το μέλι, τα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά, κτλ. Παρέχουν επίσης ουσιαστικές οικοσυστημικές υπηρεσίες: προστατευτικές (βιοποικιλότητας, ανθρώπινων εγκαταστάσεων από φυσικούς κινδύνους, εδάφους από διάβρωση, υδάτινων πόρων), αναψυχής (φυσικές εμπειρίες, περιβαλλοντική εκπαίδευση, θήρα) και ρυθμιστικές (του κλίματος, του κύκλου του νερού, της ποιότητας της ατμόσφαιρας, του διοξειδίου του άνθρακα). Τα περισσότερα μη ξυλώδη προϊόντα παράγονται μέσω ξεπερασμένου θεσμικού πλαισίου που δεν προωθεί τη συστηματική εκμετάλλευση και την ένταξή τους σε σχετικές αγορές προϊόντων. Παρότι πολλές από τις οικοσυστημικές υπηρεσίες δεν αποτιμώνται σε οικονομικούς όρους, αποτελούν ένα δυναμικό - βάση ανάπτυξης δραστηριοτήτων που συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη.

Η διασφάλιση της αειφόρου διαχείρισης των δασικών οικοσυστημάτων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να δημιουργηθεί το κατάλληλο πλαίσιο για την αξιοποίηση των υπηρεσιών του με ισόρροπο τρόπο, διατηρώντας και βελτιώνοντας τους δασικούς πόρους και ενθαρρύνοντας τη διαφοροποιημένη παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών σε μακροχρόνια βάση, μέσω ενός επαρκούς και σταθερού θεσμικού πλαισίου.

Να σημειωθεί ότι οι οριζόντιοι άξονες εμπεριέχουν γενικούς στόχους και αντίστοιχες κατευθύνσεις που αφορούν τον άξονα της οικονομίας του δάσους.

Γενικοί Στόχοι:

1. Αύξηση της συμβολής του δασικού τομέα στο ΑΕΠ της χώρας
2. Βελτίωση της μεθοδολογίας καταγραφής των παραγομένων προϊόντων και υπηρεσιών του δάσους με έμφαση στην απασχόληση και στον κοινωνικοοικονομικό ρόλο των δασικών οικοσυστημάτων.
3. Αναγνώριση, καταγραφή, αποτίμηση και ανάδειξη οικοσυστημικών υπηρεσιών με έμφαση σε εκείνες που μπορούν και πρέπει να συμπεριληφθούν άμεσα στον υπολογισμό του ΑΕΠ της χώρας.
4. Αναγνώριση της αξίας και ενίσχυση της συμβολής των δασικών οικοσυστημάτων στη βιοοικονομία και στην κυκλική οικονομία.

Κατευθύνσεις δράσεων:

1. ΓΣ 1 και 4: Θεσμικές παρεμβάσεις για ενσωμάτωση στο ΑΕΠ τομέων δασοπονικών δραστηριοτήτων που δεν περιλαμβάνονται σήμερα:
  1. Παραγωγή ξυλείας και βιομάζας από φυτείες (δημόσιες ή ιδιωτικές) καθώς και των μη ξυλωδών δασικών προϊόντων
  2. Το σύνολο του δευτερογενούς τομέα (που σχετίζεται με την παραγωγή ξύλου και άλλων προϊόντων και υπηρεσιών) καθώς και του τομέα υπηρεσιών δασικής φύσεως.
2. ΓΣ 1 και 3: Δημιουργία σύγχρονου θεσμικού πλαισίου για περισσότερο προσοδοφόρα και με πιο φιλοπεριβαλλοντικές διαδικασίες ένταξη στην αγορά παραδοσιακών ή μη δραστηριοτήτων με αγοραία αξία (π.χ. συλλογή μανιταριών, αρωματικών & φαρμακευτικών φυτών, κ.α.).
3. ΓΣ 1, 2 και 4: Αναδιαμόρφωση του συστήματος αξιοποίησης της παραγωγής ξύλου στη βάση ενός μακροπρόθεσμου σχεδιασμού της παραγωγής και με στόχο τη διαφοροποιημένη παραγωγή προϊόντων που ζητούνται από την αγορά.
  1. Έρευνα αγοράς για τη μελλοντική ζήτηση προϊόντων ξύλου και ανάλογη τροποποίηση της τυποποίησης των προϊόντων ξύλου.
  2. Διερεύνηση των δυνατοτήτων αύξησης της αειφορικής κάρπωσης στο επίπεδο της ετήσιας προσαύξησης στα ξυλοπαραγωγικά δασικά οικοσυστήματα.
  3. Αξιολόγηση των συστημάτων παραγωγής ξύλου στο πλαίσιο της ενίσχυσης της ασφάλειας των εργαζομένων, του παραγομένου καλής ποιότητας ξύλου, της αναγέννησης των δασικών οικοσυστημάτων και των οικοσυστημικών υπηρεσιών.
  4. Ενίσχυση της παραγωγής προϊόντων με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής για διατήρηση του δεσμευμένου άνθρακα.
4. ΓΣ 1, 2, 3 και 4: Αειφορική αξιοποίηση της δασικής βιομάζας στην παραγωγή ενέργειας.
5. ΓΣ 1, 2 και 4: Πιστοποίηση αειφορικής διαχείρισης δασικών οικοσυστημάτων και αναπαραγωγικού υλικού και πιστοποίηση των παραγόμενων προϊόντων ξυλωδών και μη προϊόντων.

6. ΓΣ 1, 2, 3 και 4: Αποκατάσταση και διατήρηση της καλής ποιότητας δασοκάλυψης μέσω αναδάσωσης και δασώσεων για την αντιμετώπιση φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών. Ανόρθωση υποβαθμισμένων δασικών οικοσυστημάτων. Αξιοποίηση των δασωμένων αγρών προς όφελος της εθνικής οικονομίας και ενθάρρυνση της αγροδασοπονίας.
7. ΓΣ 2 & 1: Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στο δασικό χώρο υπό το πρίσμα της αειφορίας και της αρχής της προφύλαξης, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητες για νέες αγορές και οικονομικές δραστηριότητες σε σχέση με όλα τα συναφή αγαθά και υπηρεσίες των δασικών οικοσυστημάτων (με έμφαση και σύνδεση με άλλες οικονομικές σε δασικές αναψυχικές δραστηριότητες όπως ο οικότουρισμός και η θήρα) και βελτίωση του επιπέδου επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης των εργαζόμενων στον δασικό τομέα.

Δείκτες παρακολούθησης

Σε όλους του δείκτες χρειάζεται παρακολούθηση (ετήσια μεταβολή).

1. Μεταβολή στη συμβολή της δασοπονίας στο ΑΕΠ της χώρας (σε απόλυτες τιμές - € και επί τοις εκατό - %).
2. Αριθμός θεσμικών παρεμβάσεων (για ενσωμάτωση στο ΑΕΠ τομέων δασοπονικών δραστηριοτήτων – διαδικασιών καταγραφής των παραγομένων προϊόντων και υπηρεσιών του δάσους – θεσμικού πλαισίου για την ένταξη στον οικονομικό κύκλο παραδοσιακών ή μη δραστηριοτήτων με αγοραία αξία).
3. Ποσότητες παραγόμενων προϊόντων ξύλου ανά κατηγορία.
4. Ποσότητες παραγόμενων μη ξυλωδών προϊόντων ανά είδος.
5. Ποσότητες παραγόμενης βιομάζας για ενέργεια ανά κατηγορία προϊόντος.
6. Ύψος καρπώσεων και ετήσιας προσαύξησης των ξυλοπαραγωγικών δασών.
7. Αριθμός και έκταση πιστοποιημένων για αειφορική διαχείριση δασικών οικοσυστημάτων.
8. Ποσότητες πιστοποιημένου αναπαραγωγικού-φυτευτικού υλικού.
9. Ποσότητες πιστοποιημένων προϊόντων του δάσους.
10. Έκταση αναδάσωσης και δασώσεων – ανορθωμένων δασικών οικοσυστημάτων – αξιοποιημένων δασωμένων αγρών – αγροδασοπονίας.
11. Αριθμός και δυναμικότητα επιχειρήσεων στο δασικό χώρο ανά θεματικό άξονα και σε σχέση με τη φέρουσα ικανότητα των δασικών οικοσυστημάτων.
12. Αριθμός προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης των εργαζόμενων στο δασικό τομέα – Αριθμός εργαζομένων στο δασικό τομέα ανά κατηγορία απασχόλησης.

Κάθετος Άξονας 2: Κλιματική αλλαγή

Η κλιματική αλλαγή επιφέρει αύξηση της θερμοκρασίας, μείωση των κατακρημνισμάτων, μεταβολή της κατανομής αυτών κατά τη διάρκεια του έτους και αστάθεια καιρού – αύξηση ακραίων της συχνότητας μετεωρολογικών φαινομένων. Όλα τα παραπάνω δύνανται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στα δασικά οικοσυστήματα της χώρας, απειλώντας την ίδια την ύπαρξή τους αλλά και τη βιοποικιλότητα και την παραγωγικότητα των δασικών

οικοσυστημάτων. Η κλιματική αλλαγή αναμένεται να επιφέρει καταστροφές στα μεσογειακά δάση, από τη συνδυασμένη μέχρι το 2100 αύξηση της θερμοκρασίας κατά 2-4°C, τη μείωση των κατακρημνισμάτων κατά 4-30% και της μείωσης της διαθεσιμότητας των υδατικών πόρων έως και στο 25% της σημερινής¹². Στην Ελλάδα η εκτιμώμενη αύξηση της θερμοκρασίας του αέρα αναμένεται να είναι 3-4,5°C¹³.

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής εντοπίζονται ήδη στα ελληνικά δασικά οικοσυστήματα όπως φαίνεται από τις νεκρώσεις δέντρων ιδιαίτερα στα δασοόρια, την αύξηση των προσβολών από έντομα, τις αλλαγές στην ένταση και εποχικότητα των δασικών πυρκαγιών, τη μείωση της προσάυξεσης λόγω ξηρασίας, τις διαφαινόμενες αλλαγές στη γενετική συγκρότηση των δασικών οικοσυστημάτων, κ.α.

Τα δασικά οικοσυστήματα ωστόσο, μπορούν να συμβάλλουν στην άμβλυση των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή και στο μετριασμό της με χαμηλό κόστος για την κοινωνία. Η συμβολή στην άμβλυση των επιπτώσεων αφορά κυρίως ρυθμιστικές υπηρεσίες για το κλίμα, προστασία εδαφών, υδατική οικονομία, απορρύπανση ατμόσφαιρας, βιοποικιλότητα και παροχή τροφίμων.

Η συμβολή των δασικών οικοσυστημάτων στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής οφείλεται στην ικανότητά τους να δεσμεύουν μεγάλες ποσότητες άνθρακα και να τις ταμιεύουν για δεκαετίες ή και αιώνες (~720 εκατ. τόνοι δέσμευση CO₂ για τα Ευρωπαϊκά δάση την περίοδο 2005-2015). Κατά συνέπεια, ο σημαντικός ρόλος των δασικών οικοσυστημάτων για την κλιματική αλλαγή αντικατοπτρίζεται στη συμφωνία των Παρισίων¹⁴, η οποία προβλέπει ότι κατά το δεύτερο μισό του τρέχοντος αιώνα θα πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ των εκπομπών και των απορροφήσεων των αερίων του θερμοκηπίου.

Οι πολιτικές διαχείρισης φυσικών & περιβαλλοντικών καταστροφών πρέπει να ενσωματώνουν πολιτικές πρόληψης και αντιμετώπισης των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, διότι το κόστος σε ανθρώπινες ζωές θα αυξάνεται γεωμετρικά, ενώ το κόστος αποκατάστασης ζημιών θα αυξάνεται εκθετικά.

Να σημειωθεί ότι οι οριζόντιοι άξονες εμπεριέχουν γενικούς στόχους και αντίστοιχες κατευθύνσεις που αφορούν τον άξονα της κλιματικής αλλαγής.

Γενικοί Στόχοι

1. Αξιολόγηση της τρωτότητας των δασικών οικοσυστημάτων στην κλιματική αλλαγή.
2. Διαχείριση με σκοπό την προσαρμογή των δασικών οικοσυστημάτων στην κλιματική αλλαγή.
3. Συμβολή στο μετριασμό της κλιματικής αλλαγής με αύξηση της δέσμευσης και αποθήκευσης του άνθρακα στα δασικά οικοσυστήματα.

Κατευθύνσεις δράσεων:

1. ΓΣ 1: Αξιολόγηση της τρωτότητας των δασικών οικοσυστημάτων με βάση και τα Περιφερειακά Σχέδια για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ).

¹² Διακήρυξη Temcen 2013. Στρατηγικό Πλαίσιο Μεσογειακών Δασών, FAO.

¹³ Σύμφωνα με τις προβλέψεις της [Εθνικής Στρατηγικής για την Προσαρμογή του Κλίματος](#)

¹⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 4, παρ. 1, της συμφωνίας των Παρισίων, η οποία έχει κυρωθεί με το Ν. 4426/2016

Η αξιολόγηση των τρωτότητας μπορεί να γίνει κυρίως με συνεχή έρευνα και παρακολούθηση των δασικών οικοσυστημάτων και τα αποτελέσματα διασυνδέονται με τα ΠεΣΠΚΑ. Κάθε Περιφέρεια καταρτίζει ΠεΣΠΚΑ, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία¹⁵¹⁶, όπου αναλύεται η τρωτότητα σε επιμέρους τομείς και γεωγραφικές περιοχές της κάθε περιφέρειας. Ως επιμέρους τομείς για την ανάλυση της τρωτότητας δύνανται να είναι οι τομείς που προβλέπονται στην πρώτη Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, μεταξύ των οποίων είναι και η Δασοπονία.

2. ΓΣ 2,3: Υιοθέτηση κατάλληλων πολιτικών και μέτρων για τον τομέα χρήσεων γης, αλλαγών χρήσεων γης και δασοπονία που στοχεύουν στον μετριασμό ή/και στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Δεδομένου ότι τα δασικά οικοσυστήματα είναι σημαντικές αποθήκες δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα, ενώ παράλληλα επηρεάζουν ευμενώς το μικροκλίμα, συγκρατούν το έδαφος και παράγουν νερό, είναι σημαντικό τα δασικά οικοσυστήματα να διατηρούνται σε υψηλή ποιότητα και να αυξηθούν, εφόσον κρίνεται αναγκαίο κατά περίπτωση.

3. ΓΣ 2: Διατήρηση της έκτασης και αύξηση της ποιότητας των δασικών οικοσυστημάτων, μείωση του κατακερματισμού τους με παράλληλη βελτίωση της δομής τους.

Η μείωση του κατακερματισμού των φυσικών πληθυσμών είναι σημαντική για την αύξηση των δραστικών μεγεθών των πληθυσμών που οδηγεί στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και των ενδιαιτημάτων και επομένως της ικανότητας του να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή. Μπορεί να επιτευχθεί με κατάλληλα δασοκομικά, διαχειριστικά και δασοπολιτικά μέτρα.

4. ΓΣ 2: Αποκατάσταση των υποβαθμισμένων δασικών εκτάσεων και προώθηση της δάσωσης σε οριακές αγροτικές περιοχές.

Η κλιματική αλλαγή αναμένεται να επιδεινώσει την κατάσταση και να μειώσει περαιτέρω την αντοχή των υποβαθμισμένων δασικών οικοσυστημάτων, οπότε είναι επιτακτική η ανάγκη αποκατάστασης τους. Μπορεί να επιτευχθεί με κατάλληλα δασοκομικά και διαχειριστικά μέτρα και ενδεχομένως με εμπλουτισμό της τοπικής γενετικής ποικιλότητας.

5. ΓΣ 1, 2: Αξιολόγηση και αξιοποίηση της γενετικής ποικιλότητας των ελληνικών δασικών οικοσυστημάτων και επιλογή γενετικού υλικού ανθεκτικού στις καταπονήσεις της κλιματικής αλλαγής.

Η επιλογή και χρήση γενετικού ενδημικού υλικού ανθεκτικού στις καταπονήσεις αποτελεί άμεση δράση μετριασμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και ανάσχεση της προοπτικής απώλειας των νοτιότερων πληθυσμών φυσικής εξάπλωσης. Απαιτείται συνεργασία ερευνητικών φορέων, δασικής υπηρεσίας και φορέων προστασίας.

6. ΓΣ 2 και 3: Μείωση του αποτυπώματος άνθρακα και γενικά του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της διαχείρισης των δασικών οικοσυστημάτων.

7. ΓΣ 3: Προώθηση της χρήσης του ξύλου ως υποκατάστατου υλικών με αρνητικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

---

¹⁵ Κατάρτιση Περιφερειακών Σχεδίων για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ) σύμφωνα με το άρθρο 43 του Ν. 4414/2016 (Α' ΦΕΚ 149).

¹⁶ Εξειδίκευση περιεχομένου ΠεΣΠΚΑ σύμφωνα με την ΥΑ 11258/2017 (Β' ΦΕΚ 873)

Δείκτες παρακολούθησης

1. ΓΣ 1: Αριθμός εγκεκριμένων ΠεΣΠΚΑ με ανάλυση τρωτότητας για τα δασικά οικοσυστήματα.
2. ΓΣ 1: Επιπτώσεις στα δασικά οικοσυστήματα (εκτίμηση μεταβολών σε έκταση νεκρώσεων, κατάσταση υγείας, μεταβολή δεικτών βιοποικιλότητας, κ.α.).
3. ΓΣ 1 και 2: Εκτίμηση δυνητικών επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής για διαφορετικές κλιματικές προβολές, εκτίμηση κινδύνων (risks) και τρωτότητας δασικών οικοσυστημάτων.
4. ΓΣ2: Μεταβολή βαθμού κατακερματισμού δασικών οικοσυστημάτων.
5. ΓΣ 3: Ποσότητα δεσμευμένου άνθρακα στα δασικά οικοσυστήματα.
6. ΓΣ 3: Μεταβολή ισοζυγίου άνθρακα κατά την αλυσίδα δασικής παραγωγής και αξιοποίησης ξυλείας και βιομάζας.
7. ΓΣ 1,2,3: Εκτίμηση των υφιστάμενων αλλά και των μελλοντικών απορροφήσεων/εκπομπών από την εφαρμογή των πολιτικών και μέτρων στον τομέα χρήσεων γης, αλλαγών χρήσεων γης και δασοπονίας.
8. ΓΣ 2,3: Αριθμός νέων μέτρων και δράσεων ανά έτος που αφορούν τον τομέα χρήσεων γης, αλλαγών χρήσεων γης και δασοπονία.
9. ΓΣ 1,2,3: Θεσμοθετημένοι μηχανισμοί συνεργασίας κρατικών υπηρεσιών και συνεργασίας κρατικών υπηρεσιών - κοινωνικών εταίρων για συνεργασία σε εθελοντική βάση.

Κάθετος Άξονας 3: Προστασία δασικών οικοσυστημάτων και βελτιστοποίηση οικοσυστημικών υπηρεσιών

Η προστασία των δασικών οικοσυστημάτων αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της διαχείρισής τους και της βελτιστοποίησης των οικοσυστημικών υπηρεσιών. Η εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων τόσο από ανθρώπινες δραστηριότητες παράνομες ή μη (π.χ. καταπατήσεις, αλλαγές χρήσης, λαθροϋλοτομίες, λαθροθηρία, ατυχήματα, κλπ.) αλλά και τους διάφορους φυσικούς βιοτικούς και αβιοτικούς κινδύνους (ασθένειες, επιδημίες εντόμων, δασικές πυρκαγιές, κλπ.) αποτελεί προϋπόθεση για την αειφορική τους διαχείριση. Ως εκ τούτου η πρόληψη και η καταστολή παράνομων ενεργειών που υποβαθμίζουν την «αξία» των οικοσυστημικών υπηρεσιών των δασικών οικοσυστημάτων οφείλουν να εντάσσονται στην ευρύτερη και συντονισμένη υποχρέωση της πολιτείας να διαφυλάσσει τον φυσικό πλούτο.

Ακόμα, για την προώθηση της αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας είναι αναγκαίο ένα σαφές, γνωστό και κοινό για όλους πλαίσιο ορίων και κανόνων που θα ανταποκρίνεται στην αναγκαιότητα και στην ιεράρχηση της προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων. Ειδικά για τις δράσεις φύλαξης, έχει διαπιστωθεί ότι η αρχή της προφύλαξης είναι ιδιαίτερα αποδοτική τόσο για τη φύση, όσο και για τον άνθρωπο (πχ. πρόγραμμα δασοπροστασίας, λαθροϋλοτομιών, κλπ.). Επιπλέον, έχει παρατηρηθεί ότι σε ορισμένες περιπτώσεις εμφανίζεται αναντιστοιχία μεταξύ κυρώσεων και παραβάσεων, με αποτέλεσμα η προστασία και η φύλαξη των δασικών οικοσυστημάτων να μην βρίσκεται στο επιθυμητό επίπεδο.

Να σημειωθεί ότι οι οριζόντιοι άξονες εμπεριέχουν γενικούς στόχους και αντίστοιχες κατευθύνσεις που αφορούν τον άξονα της προστασίας.

Γενικοί Στόχοι

1. Διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων με σκοπό τη διατήρησή τους και την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας
2. Διατήρηση, αποκατάσταση και βελτίωση των παρεχόμενων οικοσυστημικών υπηρεσιών

Κατευθύνσεις δράσεων:

1. ΓΣ 1 και 2: Σύσταση Συντονιστικού Γραφείου Προστασίας

Λειτουργία στην Κεντρική Δασική Υπηρεσία Συντονιστικού Γραφείου Προστασίας, με αρμοδιότητα τον επιτελικό σχεδιασμό και επιτελική παρακολούθηση της πρόληψης και προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων, την εφαρμογή και βελτίωση της σχετικής νομοθεσίας καθώς και τη φύλαξη του δασικού και αγροτικού περιβάλλοντος.

Προτεινόμενοι Σκοποί του Συντονιστικού Γραφείου Προστασίας είναι οι:

- Συντονισμός δράσεων προστασίας και φύλαξης των αγροτικών και δασικών οικοσυστημάτων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, παρακολούθηση της υλοποίησης των σχετικών τοπικών δράσεων και των μηχανισμών πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων.
- Συντονισμός και συνεργασία με Υπηρεσίες, Φορείς, Οργανώσεις και πολίτες για την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση παράνομων δραστηριοτήτων και καταστροφών
- Εκπαίδευση για την αποτελεσματική προστασία και φύλαξη
- Συντονισμός δράσεων πρόληψης και αντιμετώπισης δασικών πυρκαγιών, προστασίας από έντομα και ασθένειες και πρόληψης πλημμυρών και λειψυδρίας, ιδιαίτερα υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής.

Μέχρι τη συγκρότηση του Γραφείου επιδιώκεται η υλοποίηση των ανωτέρω μέσω των υφιστάμενων δομών.

2. ΓΣ 1 και 2: Αντιμετώπιση των πιέσεων για αλλαγή χρήσεων γης προς εξυπηρέτηση αναγκών οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας μέσω έγκαιρης αναγνώρισης αυτών, εκπόνησης κατάλληλων πολιτικών και οργανωμένου σχεδιασμού (αξιοποιώντας τους δασικούς χάρτες και το χωροταξικό σχεδιασμό) και προώθησης αυτών με διαφανείς διαδικασίες και αυστηρή εφαρμογή υπό το πρίσμα της αειφορίας, της φέρουσας ικανότητας και του σεβασμού στο φυσικό περιβάλλον.
3. ΓΣ 1 και 2: Ανάπτυξη μηχανισμού έγκαιρης ανίχνευσης, προειδοποίησης και διαχείρισης κινδύνων που οφείλονται σε βιοτικούς (ενδημικά και εισβλητικά παθογόνα, έντομα κλπ.) και αβιοτικούς (ξηρασία, πυρκαγιές, διάβρωση κλπ) παράγοντες με ανάπτυξη κοινών πρωτοκόλλων και συνεργειών Υπηρεσιών, φορέων και κοινωνικών εταίρων που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα.
4. ΓΣ 1 και 2: Θεσμοθέτηση της αυξημένης εμπλοκής στελεχών της Δασικής Υπηρεσίας πέρα από την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών (ανάλυση απειλής, σχεδιασμός μέτρων πρόληψης, προκατασταλτικός σχεδιασμός), στη συνδρομή τους στη δασοπυρόσβεση, μετά από προσδιορισμό του ρόλου, αντίστοιχη οργάνωση και κατάλληλη εκπαίδευση των στελεχών. Οδικός χάρτης, ώστε να θα επανέλθει η απολεσθείσα λόγω αποχής γνώση στην πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου και να αξιοποιηθεί η γνώση

περί των δασικών οικοσυστημάτων και της περιοχής (βλάστηση, μορφολογία εδάφους, κατάσταση υποδομών, επαφή με τους πολίτες, κλπ.).

5. ΓΣ 1 και 2: Ενίσχυση και προστασία των οικοσυστημικών υπηρεσιών που σχετίζονται με τη διατήρηση των υδάτινων πόρων, με την ολοκληρωμένη διαχείριση των λεκανών απορροής και την έγκαιρη και ορθολογική αποκατάσταση των δασικών εκτάσεων μετά από καταστροφές (φυσικές και ανθρωπογενείς).
6. ΓΣ 1 και 2: Εφαρμογή κατάλληλων διαχειριστικών πρακτικών και μέτρων για τη διατήρηση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας σε επίπεδο τοπίων, οικοσυστημάτων, ειδών και γενετικών πόρων και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων.

Δείκτες παρακολούθησης

1. Ετήσια αναφορά των Δασαρχείων σχετικά με τα μέτρα πρόληψης
2. Ετήσιοι απολογισμοί για τον αριθμό, την έκταση και την αντιμετώπιση των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, καθώς και τον σχεδιασμό και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της πρόληψης μαζί με προτάσεις βελτίωσης
3. Συστηματική καταγραφή και συγκέντρωση των παραβάσεων (λαθροϋλοτομίες, παράνομη ανέγερση κτισμάτων – κατασκευών, λαθροθηρία, εκχερσώσεις, κλπ.) από την ηλεκτρονική αποδεκτικότητα και επεξεργασία των καταχωρίσεων στα Βιβλία Συμβάντων των περιφερειακών Δασικών Υπηρεσιών σε ενιαία ετήσια έκθεση από την κεντρική Δασική Υπηρεσία και αξιολόγηση δράσεων αποτροπής
4. Ετήσια έκδοση των ενημερωτικών εντύπων/newsletters για θέματα προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων
5. Αριθμός ενημερωτικών ημερίδων που διενεργήθηκαν σε ετήσια βάση για θέματα προστασίας και δράσεις ευαισθητοποίησης των πολιτών
6. Έκταση και αριθμός αυτοψιών για επιτόπια εκτίμηση της μεταπυρικής κατάστασης μετά από πυρκαγιές και εκθέσεις/μελέτες αποκατάστασης/αναδάσωσης

Κάθετος Άξονας 4: Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Πολιτικές

Τα δασικά οικοσυστήματα αποτελούσαν πάντα σημαντικό τομέα των διεθνών πολιτικών για το περιβάλλον, ωστόσο η σημασία τους αναδείχθηκε ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Οι κύριοι λόγοι που συνετέλεσαν σε αυτό είναι η συμβολή τους στην ανάσχεση της κλιματικής αλλαγής αλλά και η αναγνώριση του ρόλου τους στην παροχή πληθώρας υπηρεσιών όπως η διατροφή, η επάρκεια και η ποιότητα των υδάτων, κ.α. Από την άλλη, πολλές από τις απειλές που υφίστανται τα δασικά οικοσυστήματα έχουν αφενός αυξηθεί και αφετέρου αποκτήσει διασυνοριακό χαρακτήρα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η μεταφορά μέσω του εμπορίου ξενικών - εισβλητικών ειδών και παθογόνων οργανισμών, οι πυρκαγιές, το παράνομο εμπόριο ξυλείας και άλλων δασικών προϊόντων και προϊόντων της άγριας ζωής, ιδιαίτερα των απειλούμενων ειδών.

Στο πλαίσιο αυτό η Ελλάδα, ως κράτος-μέλος της Ε.Ε. και ως μέλος των Ηνωμένων Εθνών συμμετέχει σε όργανα και διαδικασίες χάραξης πολιτικής στον τομέα των δασικών οικοσυστημάτων σε επίπεδο περιφερειακό, Ε.Ε. και διεθνές με σκοπό την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων, τη διατήρηση και ενίσχυση του πολυλειτουργικού τους ρόλου και της πλήρους εφαρμογής των αρχών της αειφορίας και της προφύλαξης.

Η εθνική πολιτική της Ελλάδας για τα δασικά οικοσυστήματα μπορεί και οφείλει, να επωφεληθεί από το πλούσιο θεσμικό πλαίσιο που καθορίζεται από τα ευρωπαϊκά και διεθνή όργανα και διαδικασίες, υιοθετώντας συνοχή ως προς τους στόχους και τις δεσμεύσεις τους. Επίσης, η Ελλάδα διαθέτει το δυναμικό να αναλάβει πρωταγωνιστικό περιφερειακό ρόλο στα Βαλκάνια και στη Μεσόγειο ως προς την εφαρμογή πολιτικών για την επίλυση σημαντικών κοινών περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Να σημειωθεί ότι οι οριζόντιοι άξονες εμπεριέχουν γενικούς στόχους και αντίστοιχες κατευθύνσεις που αφορούν τον άξονα των διεθνών και ευρωπαϊκών πολιτικών.

Γενικοί Στόχοι:

1. Συνοχή της εθνικής πολιτικής με τις πολιτικές, στόχους και δεσμεύσεις σε ευρωπαϊκό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο για τα δασικά οικοσυστήματα.
2. Ενίσχυση των διεθνών πολιτικών παρεμβάσεων και πρωτοβουλιών της χώρας σε τομείς που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα, όπως της κλιματικής αλλαγής κ.α., και ανάληψη πρωτοβουλιών στη χάραξη διεθνούς πολιτικής για τα δασικά οικοσυστήματα, με έμφαση στις περιοχές των Βαλκανίων και της Μεσογείου.

Κατευθύνσεις δράσεων:

1. ΓΣ 1, 2: Παρακολούθηση των πιθανών συνεργειών μεταξύ της ΕΣΔ και των σχετικών με τα δασικά οικοσυστήματα διεθνών πολιτικών και τακτική ενημέρωση των σχετικών στελεχών και των αρμόδιων υπηρεσιών της Πολιτείας.
2. ΓΣ 1 και 2: Διάχυση σε όλους τους φορείς και στους εργαζόμενους στο Δασικό Τομέα, καθώς και στους ενδιαφερόμενους πολίτες των θέσεων, των επιτευγμάτων, των προβλημάτων και των υποχρεώσεων που σχετίζονται με το διεθνές κανονιστικό και πολιτικό πλαίσιο του τομέα, μέσω κατάλληλων εργαλείων.

Η κατεύθυνση αυτή αποσκοπεί στη δημιουργία και αδιάλειπτη λειτουργία πληροφορικής υποδομής στην οποία θα έχουν πρόσβαση όλοι οι φορείς που ενδιαφέρονται για τα δασικά οικοσυστήματα και στην οποία θα καταγράφονται συστηματικά οι σκόρπιες πληροφορίες σχετικά με τις διεθνείς, ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές που αφορούν άμεσα την Ελλάδα και τον τομέα των δασικών οικοσυστημάτων. Ενδεικτικά, θα πρέπει να καταγράφονται ανά θεματική ενότητα τα ζητήματα με διεθνή διάσταση, προσεγγίσεις, μελέτες, κλπ.

3. ΓΣ 2: Αναγνώριση αναγκών και ενίσχυση διμερών συνεργασιών εντός και εκτός ΕΕ με σκοπό την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση κοινών περιβαλλοντικών προβλημάτων (παράνομη υλοτομία και διακίνηση ξυλείας και άλλων προϊόντων, πυρκαγιές, κλιματική αλλαγή κ.α.) και την προώθηση κοινών θέσεων στα ευρωπαϊκά και διεθνή όργανα.

Η παράνομη υλοτομία και διακίνηση ξυλείας και άλλων προϊόντων, οι πυρκαγιές, η διαχείριση των υδάτων, το παράνομο εμπόριο άγριας ζωής και η κλιματική αλλαγή είναι ορισμένα από τα σημαντικά διασυνοριακά πλέον περιβαλλοντικά προβλήματα. Η θέσπιση και ενίσχυση διμερών συνεργασιών μεταξύ της Ελλάδας και άλλων χωρών, γειτονικών ή μη, οι οποίες επίσης πλήττονται από τα ίδια προβλήματα και η προώθηση κοινών θέσεων στα σχετικά διεθνή όργανα θα συμβάλουν σημαντικά (α) στην ανάδειξη των προβλημάτων αυτών, (β) στην εξεύρεση κοινών λύσεων μέσω της υιοθέτησης κοινής πολιτικής για αυτά.

4. ΓΣ 2: Ενίσχυση της συνεργασίας με τις χώρες της Μεσογείου και των Βαλκανίων για την υιοθέτηση κοινών θέσεων που θα έχουν επίδραση στις πολιτικές της Ε.Ε. για τα Μη Ξυλώδη Δασικά Προϊόντα και τις οικοσυστημικές υπηρεσίες και την προώθηση κοινών θέσεων στα ευρωπαϊκά και διεθνή όργανα.

Η χώρα έχει το δυναμικό ανάληψης πρωτοβουλιών και ανάπτυξης δικτύων στον χώρο της Μεσογείου και των Βαλκανίων για τη θέσπιση διεθνών – ευρωπαϊκών διαδικασιών που θα αφορούν στην παραγωγή και εμπορία μη ξυλωδών δασικών προϊόντων (ρητίνης, φαρμακευτικών φυτών, μανιταριών κ.α.), τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στην ανάδειξη των οικοσυστημικών υπηρεσιών που μπορούν να παρέχουν τα δασικά οικοσυστήματα των περιοχών αυτών (τουρισμός-αναψυχή, κ.ά.). Μέσω των δικτύων αυτών, θα ενισχύεται η προώθηση κοινών θέσεων των χωρών της Μεσογείου και των Βαλκανίων στα ευρωπαϊκά – διεθνή όργανα.

5. ΓΣ2 Ενίσχυση της συμμετοχής και του ρόλου της χώρας σε διεθνή δίκτυα διαμόρφωσης κατευθύνσεων και πολιτικών για τη διαχείριση των δασικών πόρων (FAO Silva Mediterranea κ.α.).

Υπό την αιγίδα διεθνών φορέων και συμπράξεων τους υφίστανται ήδη σημαντικά δίκτυα με μακρόχρονη δράση στον τομέα των δασικών οικοσυστημάτων, τα οποία συμβάλουν στην καταγραφή προβλημάτων και ανάδειξη αυτών, στην ανάπτυξη προγραμμάτων για την επίλυσή τους, στην ανταλλαγή γνώσης και πρακτικών μεταξύ χωρών (ενδεικτικά: FAO Silva Mediterranea, Mediterranean and Near East Forest Communicators Network κ.α.). Η ενίσχυση της ενεργούς συμμετοχής της χώρας σε αυτά θα συμβάλει στην ανάπτυξη συνεργασιών και στην απόκτηση εμπειριών και γνώσεων από το διεθνή χώρο με σκοπό την ανάπτυξη του δασικού τομέα της χώρας.

Δείκτες παρακολούθησης

1. ΓΣ 1,2: Ετήσιος αριθμός εκδόσεων - αναφορών στα διεθνή μέσα ενημέρωσης - συμμετοχών σε δίκτυα επικοινωνίας (π.χ. Forest Communicators κ.λπ. αριθμός και είδος δράσεων της μονάδας, ετήσια αναφορά δράσεων αυτής]
2. ΓΣ1: Καταγραφή και πενταετείς εκθέσεις για τις δραστηριότητες της χώρας στο διεθνή χώρο
3. ΓΣ 1,2: Δημιουργία και θεσμοθέτηση διαδικτυακής πύλης που αφορά στη διεθνή και ευρωπαϊκή διάσταση των δασικών οικοσυστημάτων (βλ. Δείκτη 9, Οριζόντιος Άξονας 1 και Δείκτη 5, οριζόντιος άξονας 2), ετήσιος αριθμός ενημερώσεων αυτής, επισκεψιμότητα αυτής]
4. ΓΣ 1-5: αριθμός επιμορφωτικών σεμιναρίων ευρωπαϊκών φορέων, Ινστιτούτου Επιμόρφωσης (ΙΝΕΠ) ή άλλων αναγνωρισμένων φορέων / αριθμός συμμετεχόντων / αριθμός συμμετεχόντων με σχετικά καθήκοντα
5. ΓΣ 1-5: Αριθμός μεταπτυχιακών προγραμμάτων με κύριο αντικείμενο τη διεθνή δασική πολιτική και τους σχετικούς διεθνείς μηχανισμούς

Μέρος Β: Μέσα υλοποίησης ΕΣΔ

Α. Αναγκαίοι πόροι για την επίτευξη των στόχων της ΕΣΔ

1. Διοικητική διάρθρωση Δασικού Τομέα

Είναι πολύ σημαντική η ύπαρξη ενός δασοδιοικητικού συστήματος που θα λειτουργεί με τρόπο σύγχρονο και αποτελεσματικό και θα έχει τη δυνατότητα να διαδραματίσει το δασοπολιτικό του ρόλο στη διατήρηση των φυσικών οικοσυστημάτων και των χαρακτηριστικών τους, αναπτύσσοντας τις απαραίτητες συνέργειες με τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς φορείς.

Σήμερα, οι αρμοδιότητες του Δασικού Τομέα είναι διασπασμένες κυρίως μεταξύ της Κεντρικής Δασικής Υπηρεσίας (ΥΠΕΝ) και των επτά Αποκεντρωμένων Διοικήσεων της χώρας (Υπουργείο Εσωτερικών) μέσω των Γενικών Δ/νσεων Δασών & Αγρ. Υποθέσεων και των Διευθύνσεων Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών καθώς επίσης και του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων (πχ Δασική Έρευνα). Επίσης, κατά τη διαδικασία των συναντήσεων διαβούλευσης διαπιστώθηκε ότι στο Δασικό Τομέα έχουν αρμοδιότητες 10 διαφορετικά Υπουργεία. Η διοικητική αυτή διάσπαση του Δασικού Τομέα συχνά προκαλεί δυσκολία στη διοικητική και εκτελεστική (επιχειρησιακή) συνοχή των υπηρεσιών και επηρεάζει την αποτελεσματικότητα στην άσκηση των αρμοδιοτήτων, αλλά και στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής της χώρας.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο Δασικός Τομέας να λειτουργεί με σημαντικά προβλήματα, όσον αφορά τόσο στην προστασία (πχ. δασικές πυρκαγιές, καταπατήσεις, κλπ.), όσο και στη διαχείριση (πχ. λαθροϋλοτομίες, μείωση εσόδων) και την ανάδειξη των δασικών οικοσυστημάτων.

Στους θεματικούς άξονες και στις κατευθύνσεις δράσεων τους παρουσιάζονται τα θεματικά πεδία στα όποια έχει προτεραιότητα ο συντονισμός μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών και των φορέων του Δασικού Τομέα, με κύριο θεματικό άξονα που απαντά σε αυτή την πρόκληση, τον κάθετο άξονα της Διακυβέρνησης του Δασικού Τομέα.

2. Μέσα

Για να υλοποιηθεί η ΕΣΔ είναι σημαντικό να υποστηριχθεί από έργα υποδομών (πχ. έργα που σχετίζονται με την ανάπτυξη της δασοπονίας, της ορεινής γεωργίας, της κτηνοτροφίας, του ορεινού τουρισμού, της προστασίας από φυσικές καταστροφές, κλπ.) και να στελεχωθεί με νέο και διεπιστημονικό προσωπικό. Ακόμη, χρήσιμο είναι να ενισχυθούν (όχι απαραίτητα οικονομικά) μικρές ή και μεγάλες επιχειρήσεις που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα, όπου αυτό είναι εφικτό και στο πλαίσιο των αρχών της αειφορίας, της φέρουσας ικανότητας και της προφύλαξης. Τέλος, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι τόσο η δασοπονία, όσο και οι λοιπές δραστηριότητες σε δασικά οικοσυστήματα, έχουν μικρές δυνατότητες μηχανοποίησης των εργασιών και συνεπώς συμβάλλουν στην αύξηση της απασχόλησης των κατοίκων της υπαίθρου. Στα παραπάνω ζητήματα θα απαντήσει πιο αναλυτικά ο προγραμματισμός της υλοποίησης της ΕΣΔ.

Οι σημερινές πηγές χρηματοδότησης για την ανάπτυξη της δασοπονίας και την αειφορική διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων είναι οι ακόλουθες:

1. Συλλογικές Αποφάσεις Έργων (ΣΑΕ) για τον Τομέα Δάση του **Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)** και ειδικότερα οι ΣΑΕ 584 (ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ) και ΣΑΕ 084 (ΜΗ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ)

2. Ειδικός Φορέας Ε.Φ. 31-130 «Υπηρεσίες Δασών» του **Τακτικού Προϋπολογισμού Εξόδων του ΥΠΕΝ**
3. Ειδικός Φορέας Δασών του **ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ** (ΕΦΔ-ΠΤ)
4. Πιστώσεις για το περιβάλλον του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη**» (ΕΥΔ/ΕΠ – ΥΜΕΠΕΡΑΑ) του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης
5. Ανταποδοτικές πιστώσεις από τα εισπραττόμενα τέλη άσκησης αντιρρήσεων, δασικοί χάρτες, κοκ από το «**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ**» για πρόσληψη προσωπικού για την υποστήριξη του έργου της κατάρτισης, του ελέγχου, της θεώρησης και γενικά των εργασιών μέχρι την κύρωση των δασικών χαρτών
6. Τακτικός Προϋπολογισμός ΕΞΟΔΩΝ ΦΟΡΕΑ 073 (Υπηρεσίες Δασών και Αγροτικών Υποθέσεων) **των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων** από τις οποίες εξυπηρετούνται οι Δασικές Υπηρεσίες
7. **Συλλογικές Αποφάσεις Έργων των Περιφερειών** (ΣΑΕΠ)
8. Πιστώσεις από τον λογαριασμό του Υπουργείου Εσωτερικών που τηρείται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων με τον τίτλο «**Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι των Δήμων**» σε Δήμους και σε Συνδέσμους ΟΤΑ, για την κάλυψη δράσεων αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών
9. Η **Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης** (RIS3)
10. Τα **Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία** (ΕΔΕΤ) {ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»2014-2020, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ}
11. Λοιπά **ενωσιακά προγράμματα/** συγχρηματοδοτούμενα από **ενωσιακούς πόρους** (ΣΑΕ 0842) (πχ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ LIFE, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ INTERREG, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ INTERREG, HORIZON 2020)

Να σημειωθεί ότι το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης διαχειρίζεται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Τα δασικά μέτρα όμως του Προγράμματος έχουν εκχωρηθεί ως αρμοδιότητα υλοποίησης στη Κεντρική Δασική Υπηρεσία. Το Πρόγραμμα, μετά την αξιολόγηση της προηγούμενης περιόδου που υλοποιήθηκε αποκλειστικά από την Κεντρική Δασική Υπηρεσία, κατά την τρέχουσα περίοδο θα υλοποιηθεί από την Κεντρική Δασική Υπηρεσία σε συνεργασία με τις Διευθύνσεις Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών των εφτά Αποκεντρωμένων Διοικήσεων.

Επίσης, για την υλοποίηση των δράσεων μέσα από τις παραπάνω χρηματοδοτήσεις Νο 1-4, ακολουθούνται ετησίως οι διαδικασίες του άρθρου 10 του Ν. 2503/97 (ΦΕΚ 107 Α'/30-5-1997) και το άρθρο 8 του Ν. 3208/03 (ΦΕΚ 303 Α'/24-12-03), άρα η Κεντρική Δασική Υπηρεσία, καθώς και οι περιφερειακές και τοπικές οφείλουν ετησίως να προϋπολογίζουν τις δράσεις τους και να απολογούνται για αυτές.

Αυτό που είναι εξίσου ενδιαφέρον είναι ότι στο άρθρο 16 του Ν. 998/79 (ΦΕΚ 289 Α'/29-12-1979) προβλέπεται ότι για την υλοποίηση οποιουδήποτε ειδικού δασοτεχνικού έργου από τις Δασικές Υπηρεσίες (Κεντρική, περιφερειακές και τοπικές) απαιτείται πενταετής προγραμματισμός, ο οποίος εγκρίνεται από το Τεχνικό Συμβούλιο Δασών. Δεδομένου ότι δεν υπήρχε μέχρι σήμερα εθνική δασική πολιτική και ότι ο Ν. 3208/03 έδινε την προσταγή για ετήσιο προγραμματισμό, ο πενταετής αυτός προγραμματισμός δεν εφαρμόζεται. Ίσως και για αυτό το λόγο, παρόλο που αναφέρονται πολλά χρηματοδοτικά εργαλεία παραπάνω,

έχει διαπιστωθεί ότι δυσκολεύονται να καλυφθούν μακροχρόνιες αναγκαίες δράσεις εφαρμογής και έρευνας.

B. Παρακολούθηση υλοποίησης ΕΣΔ

Η υλοποίηση της ΕΣΔ θα γίνει μέσα από το Σχέδιο Δράσης Δασών (ΣΔΔ). Η υλοποίηση του ΣΔΔ είναι αρμοδιότητα του ΥΠΕΝ, καθώς και των συναρμόδιων Υπουργείων και φορέων. Σε κάθε περίπτωση, το συντονισμό και την εποπτεία της υλοποίησης της ΕΣΔ και του ΣΔΔ έχει η Κεντρική Δασική Υπηρεσία.

Το χρονικό πλαίσιο των ΕΣΔ και ΣΔΔ ορίζεται στα 20 έτη (2018-2038). Μέχρι την τελική αξιολόγηση και αναθεώρηση των ΕΣΔ και ΣΔΔ το έτος 2037, προβλέπεται ενδιάμεση αξιολόγηση με δυνατότητα συνολικής αναθεώρησης στη δεκαετία (2028) και περαιτέρω ενδιάμεσες αξιολογήσεις ανά πενταετία (2023 και 2033) με δυνατότητα μερικής αναθεώρησης. Οι ενδιάμεσες αυτές αξιολογήσεις ακολουθούν και το πνεύμα του άρθρου 16 του Ν. 998/79 (ΦΕΚ 289 Α'/29-12-1979), αν και το ΣΔΔ περιλαμβάνει περισσότερες δράσεις και σε περισσότερους τομείς από αυτές του άρθρου 16.

Η τελική αξιολόγηση της ΕΣΔ θα εκπονηθεί το 2036 ώστε το 2037 να ξεκινήσει η διαδικασία της επόμενης ΕΣΔ 2039-2058. Η επόμενη ΕΣΔ θα πρέπει να έχει θεσμοθετηθεί μέχρι και το 2038. Όλες οι διαδικασίες αξιολόγησης και αναθεώρησης συνοδεύονται από διαδικασίες δημόσιας διαβούλευσης με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και την κοινωνία.

Να σημειωθεί ότι τα ΣΔΔ δεν είναι σήμερα θεσμοθετημένα, όπως είναι αντίστοιχα η ΕΣΔ. Προτείνεται η άμεση θεσμοθέτηση αυτών, ενδεχομένως υπό μορφή Υπουργικής Απόφασης, όπως δηλαδή έχει θεσμοθετεί και η ΕΣΔ.

Γ. Περιεχόμενο Σχεδίου Δράσης για τα Δάση

Το Σχέδιο Δράσης για τα Δάση (ΣΔΔ) αφορά την υλοποίηση της ΕΣΔ και συγκεκριμένα του οράματος, των γενικών στόχων και κατευθύνσεων δράσεων που αυτή περιλαμβάνει. Επίσης, το ΣΔΔ εξειδικεύει μέσω των δράσεών του την εφαρμογή του προτύπου της **μεσογειακής δασοπονίας**.

Στο ΣΔΔ καταγράφονται άμεσες και ιεραρχημένες δράσεις που μπορεί να αντιστοιχούν σε έναν ή περισσότερους οριζόντιους ή κάθετους θεματικούς άξονες ή κατευθύνσεις δράσεων της ΕΣΔ.

Στο ΣΔΔ καταγράφονται οι δράσεις κατ' ελάχιστον με: συνοπτική περιγραφή και στοιχειοθετημένη προτεραιοποίηση, αναμενόμενα αποτελέσματα, εμπλεκόμενους/ αρμόδιους φορείς, προεκτίμηση κόστους και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και πηγές χρηματοδότησης. Επίσης, για κάθε δράση παρουσιάζεται η σύνδεση με την ΕΣΔ (άξονες, γενικοί στόχοι και κατευθύνσεις δράσεων), αλλά και ο τρόπος παρακολούθησης της υλοποίησής της (μέσω τουλάχιστον των δεικτών παρακολούθησης της ΕΣΔ).

Σημειώνεται, ότι για την επιτυχή υλοποίηση του ΣΔΔ και την επίτευξη των σκοπών του ΕΣΔ, οι δράσεις θα πρέπει να είναι συγκεκριμένες, μετρήσιμες, εφικτές, ρεαλιστικές και χρονικά προσδιορισμένες.

Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της υλοποίησης των στόχων και των δράσεων του ΣΔΔ γίνεται μέσω δεικτών παρακολούθησης, οι οποίοι περιγράφουν την επίδραση- αποτέλεσμα των δράσεων ποσοτικά ή/και ποιοτικά. Τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων δημοσιοποιούνται ώστε να εξασφαλιστεί η διαφάνεια, η δικαιοσύνη, αλλά και η μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων της ΕΣΔ.

Παρακάτω παρουσιάζονται ενδεικτικό περίγραμμα και πίνακες ανάπτυξης του ΣΔΔ, αλλά και παρουσίασης των δράσεών του.

1. Εισαγωγή - Σκοπός

Περιγράφεται ο σκοπός του ΣΔΔ, σύμφωνα με την ΥΑ της ΕΣΔ και το όραμά της

2. Χρονική διάρκεια ισχύος ΣΔΔ

Παρουσιάζεται ο χρόνος ισχύος του ΣΔΔ, εφόσον είναι μικρότερος της 20ετούς διάρκειας του ΣΔΔ

3. Υπάρχουσα κατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων στην Ελλάδα

Παρουσιάζονται κατά το δυνατόν πλήρεις δείκτες παρουσίασης της κατάστασης των δασικών οικοσυστημάτων στην Ελλάδα (πχ. στατιστικά στοιχεία, πηγές χρηματοδότησης, κλπ.)

Η κατάσταση μπορεί να χωρίζεται, εφόσον υπάρχουν στοιχεία, στους 7 βασικούς άξονες της ΕΣΔ (οριζόντιους και κάθετους).

Για παράδειγμα

3.1. Παρούσα διακυβέρνηση δασικού τομέα

3.2. Η έρευνα και καινοτομία για τα δασικά οικοσυστήματα σήμερα

3.3. Απογραφή δασικών οικοσυστημάτων έως σήμερα

3.4. ....

3.5. ....

3.6. ....

3.7. ....

4. Περιγραφή δράσεων

4.1 Δράσεις ανά γενικό στόχο

Με βάση τις κατευθύνσεις δράσεων που υπάρχουν στην ΥΑ της ΕΣΔ, παρουσιάζονται οι προτεινόμενες δράσεις ανά γενικό στόχο κάθε οριζόντιου και κάθετου άξονα της ΥΑ ΕΣΔ.

4.2 Πηγές χρηματοδότησης δράσεων

Παρουσιάζονται οι πιθανές πηγές χρηματοδότησης των δράσεων, σύμφωνα με το αντίστοιχο κεφάλαιο στην ΥΑ ΕΣΔ (Μέρος Β).

4.3 Πίνακες ΣΔΔ

Παρατίθενται οι ενδεικτικοί πίνακες των επόμενων σελίδων, οι οποίοι θα πρέπει να περιλαμβάνουν τους αρμόδιους φορείς υλοποίησης των δράσεων, τα χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, τον προϋπολογισμό τους, καθώς και τους δείκτες παρακολούθησης της εξέλιξης των δράσεων.

4.4 Μη τεχνική περίληψη

Η μη-τεχνική περίληψη θα πρέπει να αποτελεί αυτοτελές τμήμα του ΣΔΔ, στο οποίο θα συνοψίζεται το περιεχόμενο του ΣΔΔ, σε κατά το δυνατόν μη-τεχνική γλώσσα ώστε να είναι κατανοητό στο ευρύ κοινό.

Ενδεικτικός Πίνακας 1. Συνολική παρουσίαση του ΣΔΔ.

α/α	Δράσεις	Περιγραφή	Σύνδεση με ΕΣΔ*	Αρμόδιοι Φορείς	Έτη Υλοποίησης	Προτεραιότητα **	Παραδοτέα-Αναμενόμενα αποτελέσματα	Δείκτες Παρακολούθησης
1								
2								
3								

* Κωδικοποιημένα ο θεματικός άξονας, η ΓΣ και η κατεύθυνση δράσεων, πχ. ΚΑ1/ΓΣ1/ΚΔ1

** Κωδικοποιημένα οι άμεσης προτεραιότητας (Α) και λιγότερο άμεσες (Β) δράσεις

Ενδεικτικός Πίνακας 2. Παρουσίαση των δράσεων ανά θεματικό άξονα, γενικούς στόχους και κατευθύνσεις δράσεων.

Άξονες και Γενικοί Στόχοι	Δράσεις			
	1	2	3	.....
ΟΑ 1: Διακυβέρνηση δασικού τομέα				
ΓΣ1: Ανοικτές και συμμετοχικές διαδικασίες				
ΚΔ 1:	Χ	Χ		
ΚΔ 2:.....	Χ			
ΟΑ 2:.....				
ΓΣ 1:	Χ		Χ	
ΚΔ 1:		Χ		
ΚΔ 2:.....		Χ		

Ενδεικτικός Πίνακας 3. Προϋπολογισμός του ΣΔΔ .

α/α	Δράση	Πηγή Χρηματοδότησης*	Προϋπολογισμός**	Χρηματοροή			
				2018-2023	2023-2028	2028-2033	2033-2038

* Πιθανή πηγή χρηματοδότησης

** Προεκτίμηση κόστους

Παράρτημα

Αναφορές

- Conclusions on the mid-term review of the EU Biodiversity Strategy to 2020
- Millennium Ecosystem Assessment (MEA). 2005. Millennium Ecosystem Assessment. Ecosystems and Human Wellbeing. Island Press, Washington, D.C., 64p.
- Διακήρυξη Agadir 2017. Αποκατάσταση Μεσογειακών Δασών. Silva Mediterranea, FAO.
- Διακήρυξη Tlemcen 2013. Στρατηγικό Πλαίσιο Μεσογειακών Δασών, FAO.
- Εθνική Στρατηγική για τα δάση της Γερμανίας
- Εθνική Στρατηγική για τα δάση της Ισπανίας
- Εθνική Στρατηγική για τα δάση της Φινλανδίας
- Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή. 2016. Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Ν. 4414/2016, ΦΕΚ Α' 149).
- Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (2014-2020)
- Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα για τα έτη 2014-2029. 2014. Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Υπουργική Απόφαση 40332/2014, ΦΕΚ Β' 2383).
- Εθνική Στρατηγική Κυκλικής Οικονομίας (υπό διαβούλευση)
- Ενδιάμεση Αξιολόγηση των EU2020 Στόχων για τα Δάση 2015. Forest Europe.
- Η Κατάσταση των Δασών της Ευρώπης 2015. Forest Europe.
- Ηνωμένα Έθνη 2016. Στρατηγικό Σχέδιο για τα Δάση 2017–2030.
- Ηνωμένα Έθνη 2017. Forum on Forests and Quadrennial Programme of Work for the Period 2017–2020.
- Ηνωμένα Έθνη. Διεθνής Αξιολόγηση Δασών 2020/ Global Forest Assessment (FRA) 2020.
- Ισπανικό Σχέδιο για την Κοινωνικοοικονομική Ενεργοποίηση του Δασικού Τομέα
- Κατευθύνσεις για την Προσαρμογή της Διαχείρισης των Ελληνικών Δασών στην Κλιματική Αλλαγή. 2014. Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων.
- Μια Νέα Δασική Στρατηγική της ΕΕ: για τα Δάση και τον Δασικό Τομέα 2013. Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Περιεχόμενο των Περιφερειακών Σχεδίων για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (Υπουργική Απόφαση [11258/2017](#), ΦΕΚ Β' 873).
- Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Βιοποικιλότητα 2011. Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή 2013. Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Περιβάλλοντος της 16ης Δεκεμβρίου 2015 σχετικά με την ενδιάμεση αναθεώρηση της Στρατηγικής της ΕΕ για τη Βιοποικιλότητα
- Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 2ας Φεβρουαρίου 2016 σχετικά με την ενδιάμεση αναθεώρηση της Στρατηγικής της ΕΕ για τη Βιοποικιλότητα

Συντομογραφίες

LULUCF	Η χρήση γης, η αλλαγή χρήση γης και ο τομέας της δασοπονίας (<i>Land Use, Land-Use Change And Forestry</i>)
ΓΣ	Γενικοί Στόχοι
ΕΑΔ	Εθνική Απογραφή Δασών
ΕΣΔ	Εθνική Στρατηγική για τα Δάση (Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας)
ΚΑ	Κάθετος Άξονας
ΚΔ	Κατεύθυνση Δράσεων
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΟΑ	Οριζόντιος Άξονας
ΟΕ	Ομάδα Εργασίας με έργο το Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας της Ελλάδας
ΠεΣΠΚΑ	Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
ΠΠ	Προστατευόμενες Περιοχές του Ευρωπαϊκού Δικτύου Natura 2000 κτλ
ΣΔΔ	Σχέδιο Δράσης για τα Δάση
ΥΠΕΝ	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Ομάδα Εργασίας

Η παρούσα αναφορά δημιουργήθηκε από την Ομάδα Εργασίας που συστήθηκε με την υπ' αριθμ. 31288/4815/24-05-2018 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Σωκράτη Φάμελλο (ΑΔΑ 6Ξ334653Π8-ΖΗΙ). Τα μέλη της είναι:

1. **Αβτζής Δημήτριος**, Εντεταλμένος Ερευνητής του Ινστιτούτου Δασικών Ερευνών του ΕΛΓΟ Δήμητρα
2. **Αϊναλής Απόστολος**, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών, Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας- Θράκης
3. **Αντωνιάδης Κωνσταντίνος**, Ειδικός Επιστήμονας στο Συνήγορο του Πολίτη
4. **Αντώνογλου Νικόλαος**, Γενικός Γραμματέας ΥΠΑΑΤ
5. **Αραβανόπουλος Φίλιππος**, Καθηγητής του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, ΑΠΘ
6. **Βακάλης Δημήτρης**, Προϊστάμενος της Διεύθυνση Προγραμματισμού και Δασικής Πολιτικής, ΥΠΕΝ
7. **Βαρουχάκη Αναστασία**, Αντιπρόεδρος στο Ελληνικό Κτηματολόγιο
8. **Γαλατσιδάς Σπυρίδων**, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
9. **Γήτας Ιωάννης**, Καθηγητής του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, ΑΠΘ
10. **Γρηγοριάδης Νικόλαος**, Πρόεδρος της Ελληνικής Δασολογικής Εταιρείας
11. **Δημόπουλος Κωνσταντίνος**, Προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος, ΥΠΕΝ
12. **Θεοδοσίου Ιωάννα**, Συνεργάτης της Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων
13. **Καζόγλου Ιωάννης**, Γενική Διεύθυνση Δασών και Αγροτικών Υποθέσεων, Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου
14. **Κακούρος Πέτρος**, Προϊστάμενος Τμήματος Βιοποικιλότητας και Προστατευόμενων Περιοχών, Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων και Υγροτόπων
15. **Κασίμης Χαράλαμπος**, Γενικός Γραμματέας Αγροτικής Πολιτικής και Διαχείρισης Κοινοτικών Πόρων
16. **Κουράκλη Περιστερά**, αποσπασμένη στο Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας
17. **Μανώλη Ελένη**, Ειδικός Συνεργάτης Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας
18. **Μητσόπουλος Ιωάννης**, Διεύθυνση Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος και Βιοποικιλότητας, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
19. **Μπαριτάκη Χριστίνα**, Γενική Γραμματέας Περιβάλλοντος, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
20. **Μπίρτσας Περικλής**, Καθηγητής Τμήματος Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, ΤΕΙ Θεσσαλίας
21. **Νιαβής Δημήτρης**, Διεύθυνση Κλιματικής Αλλαγής και Ποιότητας της Ατμόσφαιρας, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

- 22. Ξανθόπουλος Γαβριήλ**, Τακτικός Ερευνητής Ινστιτούτου Μεσογειακών και Δασικών Οικοσυστημάτων
- 23. Παπασπυρόπουλος Κωνσταντίνος**, Ειδικός Σύμβουλος Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας
- 24. Ραυτογιάννης Ιωάννης**, Καθηγητής Τμήματος Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- 25. Τσαγκάρη Κωνσταντίνα**, Προϊσταμένη του Ινστιτούτου Μεσογειακών και Δασικών Οικοσυστημάτων του ΕΛΓΟ Δήμητρα
- 26. Τσιακίρης Ρήγας**, αποσπασμένος στο Πολιτικό Γραφείο του Αναπληρωτή Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.
- 27. Τσιριπίδης Ιωάννης**, μέλος της Επιτροπής ΦΥΣΗ
- 28. Φούντας Γεώργιος**, Προϊστάμενος του Δασαρχείου Μεσολογγίου
- 29. Φωτέλλη Μαριάντζελλα**, Δόκιμη Ερευνήτρια του Ινστιτούτου Δασικών Ερευνών
- 30. Φωτιάδης Γεώργιος**, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας

Την Ομάδα Εργασίας και τις δημόσιες διαβουλεύσεις υποστήριξαν οι Κωνσταντίνα Πανούση, Ελένη Τσορτού και Δρ. Χρήστος Σώκος από τη Γενική Διεύθυνση Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, καθώς και η Δρ. Ελένη Λάμπου από τη Διεύθυνση Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας- Θράκης και οι Δρ. Τατιάνα Καλαϊτζή και Φιλοθέη Μελά από το Δασαρχείο Θεσσαλονίκης.

Το συντονισμό της Ομάδας Εργασίας συνολικά είχε η Δρ. Περιστέρα Κουράκλη, ενώ κάθε θεματικός άξονας είχε δυο συντονιστές προκειμένου να διευκολυνθούν οι εργασίες της Ομάδας Εργασίας. Συγκεκριμένα, οι συντονιστές ήταν οι:

Διακυβέρνηση δασικού τομέα: Απόστολος Αϊναλής και Δημήτρης Βακάλης

Απογραφή και παρακολούθηση: Ιωάννης Γήτας και Κωνσταντίνα Τσαγκάρη

Έρευνα και καινοτομία: Γεώργιος Φωτιάδης και Γαβριήλ Ξανθόπουλος

Οικονομία του δάσους: Νικόλαος Γρηγοριάδης και Σπυρίδων Γαλατσίδα

Κλιματική αλλαγή: Φίλιππος Αραβανόπουλος και Ιωάννης Ραυτογιάννης

Προστασία δ. οικ. και βελτιστοποίηση οικ. υπ.: Περικλής Μπίρτσας και Δημήτρης Αβτζής

Διεθνείς και Ευρωπαϊκές πολιτικές: Πέτρος Κακούρος και Μαριάντζελλα Φωτέλλη